

RINGE EFTERSKOLE



1970

RINGE EFTERSKOLE

ÅRSSKRIFT

1970



41. ÅRGANG
UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

Formanden

1970 har for Ringe fri- og efterskole været et år med stor aktivitet på flere områder, ikke mindst hvad byggeriet angår.

På jorden mod vest, som skolen erhvervede for få år siden, ligger nu en ny, moderne forstanderbolig, som blev taget i brug ca. 1. november. Med denne bolig har familien Kjær fået den plads, der er nødvendig for en familie med 4 børn og samtidig fået et sted, hvor de kan trække sig tilbage til privatlivet i den meget sparsomme fritid, der nu og da kan blive. Vi ønsker familien Kjær til lykke med den nye bolig, - de har virkelig fortjent den.

Den gamle bygning bliver nu beslaglagt af køkkenpersonalet, en del bliver lagt ind til køkkenet, kontoret og frokoststuen bevares.

I løbet af de næste år skulle der så gerne opføres en elevfløj til, så vi kan nå så vidt, at ingen værelser er belagt med mere end 2 elever. Måske endog enkeltværelser? - jeg ved det ikke, - men det skal tiden fremover nok vise os.

Samtidig arbejder vi med planer om at bygge en selvstændig pavillonbygning til børneskolen, det vil selvsagt være en fordel for begge skoleformer.

Endelig ville det være meget ønskeligt om skolen, hvis økonomien tillader det, kunne købe byggegrunde mod vest og her opføre 2 eller 3 lærerboliger til, men det er der ikke taget stilling til endnu.

Det er i store træk, hvad der er sket i det forløbne år, og hvad der vil ske i den nærmeste fremtid. Og hermed ønsker jeg alle læsere af dette elevskrift en glædelig jul og et godt nytår.

Verner Tange.

De frie skolers skolesyn og målsætning

Elevtilgangen til de frie ungdoms- og efterskoler er så stor som nogensinde før - og der er ikke udsigt til, at dette forhold vil ændre sig indenfor overskuelig fremtid. Nye befolkningsgrupper har »opdaget« ungdoms- og efterskolen. Ligeledes har vi fået betydelig forbedrede økonomiske kår gennem den sidste nye lovændring, for så vidt synes alting jo godt. Spørgsmålet er imidlertid, om vi på skolerne i takt med de forbedrede ydre kår har formået at klargøre os og højne kvaliteten af det, der i egentlig forstand skal holdes skole på.

Svaret på dette for mig at se så aktuelle spørgsmål - må den enkelte skole selvfølgelig først og fremmest selv se at få besvaret, men jeg kan ikke se andet - end dette svar i høj grad kommer meget store kredse ved, nemlig alle de mennesker, der er interesseret i vor skoleform. Derfor tror jeg bestemt, at vi vil gavne hele vor skoleform ved at få en debat igang om dette spørgsmål - en debat om skolesyn og målsætning. Debatten skal da naturligvis ikke have til hensigt at forsøge en ensretning af vore synspunkter - for netop i vor forskellighed ligger kommende elevs mulighed for at kunne foretage et nøgternt valg af den skole, de ønsker at blive elever på, hvilket medfører at de unge bedre kan bedømme, hvad de går ind til.

Yderligere ligger der i retten til, at vi kan drive vore skoler forskelligt, en stor frihed - så den sag kan der ikke ændres ved! Nej, debatten - om den overhovedet kommer igang, - må dreje sig om det egentlige formål - at vi hver især får os klargjort, hvilken grundlag vi vil holde skole på - så andre ved - hvad vi står for, herigennem vil vi til eget bedste få vor særpræg markeret. En evt. debat må naturligvis ikke udarte sig til en bitter og smålig »reklamestrid«. Hele drøftelsen skal tjene

åbenheden, og den må føres ud fra det grundlag - der forud var de frie kredses særkende, at ingen ærlig kamp er spildt, som står for livets fremme.

Nå, men i dette årsskrift vil det være naturligt, efter dette oplæg, at jeg forsøger at klargøre på hvilke syn og grundlag her drives skole. En sådan redegørelse, vil jeg mene vil have betydning for jer gamle elever og da ikke mindst være af betydning for jer, der var elever her før 1966. De unge, der har været på skole her efter den tid, har formentlig da en nogenlunde klar fornemmelse af, hvad skolen står for. Når jeg formener, at elever fra de ældre årgange i en særlig grad har krav på at få klar besked om vort skolegrundlag, skyldes det den omstændighed, at I i meget stort omfang skaffer os vore elever - hvorefter det er indlysende rigtigt, at I får klar besked om, hvad I anbefaler disse unge at gå ind til. En så alvorlig sag bør ikke bero på tilfældigheder. Trods tidens tendenser til at stille krav om foranderlighed angående næsten alle tilværelsens forhold - stiller krav om at alt og alle skal fungere utraditionel, har vi her et uforandret syn på skolens formålsparagraf, der udtrykker, at skolen skal øve sit virke ud fra et kristent livssyn og i grundtvigsk-koldsk ånd. Vi tilslutter os dette syn, der her er udtrykt i formålsparagraffen, fordi det netop i særlig grad udtrykker det, nutidsmennesket har brug for: Indhold i tilværelsen!

Jeg skal i det følgende søge at argumentere for denne påstand, da det nødigt skulle nøjes med at være et i luften frit svævende postulat.

Når jeg mener, at nutidsmennesket i særlig grad har brug for at møde det kristne budskab, skyldes det den omstændighed, at alt for mange mennesker notorisk savner grundlag og indhold i deres tilværelse, at dette er rigtigt, findes der så mange kendte eksempler på - at opremsninger og dokumentationer er overflødige. I deres søgen efter dette indhold bliver mange hjælpeløse ofre for alskens spekulationer lige fra mystiske livsfilosofier til en banal idoldyrkelse. Hvad er da mere naturligt for vor skoleform end at pege på den tro - som dog

trods alt de fleste forældre lader deres børn døbe til - og vel så ønsker - at de skal blive i!

Af samme årsag synes Grundtvigs og Kolds menneske- og skolesyn at være aktuel, fordi de først og sidst nærrede æresfrygt for livet eller det gudsskabte. Det er dog en indstilling, som det moderne menneske nok kunne have brug for at høre lidt mere om!

Grundtvig udtrykte således sin kærlighed og tro på mennesket bl. a. i verslinierne: Mennesket er i Guds billede skabt med levende ord på sin tunge. Her peger han med al ønskelig tydelighed på, at mennesket er skabt med et indhold, der forpligter det til at hæve sig over dyrelivets love. Det selv samme syn blev grundlæggende for Kolds skoletanker, og selv om en vis modernistisk fløj søger at tilsløre indholdet af dette syn, så aflives aldrig nogensinde sandheden deri.

Derfor holdes der her skole på dette syn, og det vedbliver vi med så længe, vi har nogen at dele det med.

Det kan ikke undgås, og skal ikke undgås, at vi ved at hævde dette syn stunddom kommer i konflikt med anderledes tænkende både blandt vore elever og udenforstående - da de føler en sådan holdning for antastende for det, som de netop forstår ved frihed - en frihed der oftest går ud på individets ret til at følge sine umiddelbare drifter og instinkter. Denne kamp skal vi imidlertid have frimodighed til at føre, thi af den er det netop afhængigt - om vi kan formidle det indhold til vore elever, som senere kan danne baggrund for deres tilværelse.

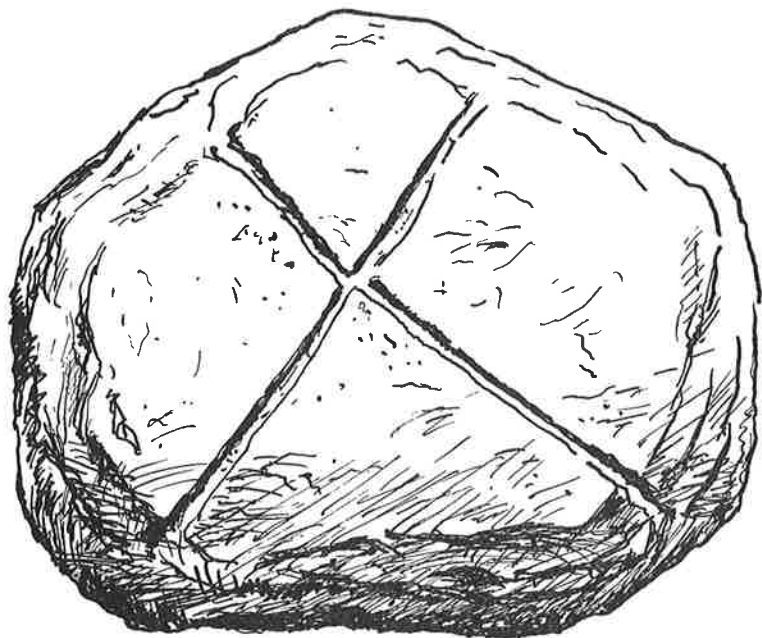
Dette syn fører også uundgåeligt til kamp med tidens avancerede, moderne pædagogers tankegang og det på mere end een front. Vi forudsætter bl. a. ikke som de gør, at det vigtigste for at fremme personligheden hos de unge er, at de når som helst og hvor som helst skal have lejlighed til at udtale deres uforgribelige meninger. Vi mener derimod - at det udvikler personligheden at lære at lytte, at vurdere, hvad der bliver dem fortalt, hvorefter det så naturligvis er ønskeligt, at de udtaler sig, for så ved de nemlig, hvad de taler om, og så kan der

udvikles en frugtbar samtale eleverne og os imellem. Den ustandselige snak over døgnets melodier fører uvægerligt kun til en gang ordsqualder, der ikke har et indhold, som det er anstændigt at bruge tiden til på en skole.

Vi må udfra Biblens-litteraturens-kunstens og historiens verden forsøge at vise de unge, at til trods for menneskehedens mange vildfarelser og selvødelæggelser - hviler der dog over menneskeslægten en ufattelig beskærmelse - den beskærmelse - at mennesket stadig er i live - og at den eneste begrundelse herfor må være, at vi bestandigt forsøger at gøre jorden mere menneskevenlig at være på, at det er vor opgave at forsøge at hæve os op over den forskrækkelige nedværdigelse - som vi har påført os selv og derfor selv må bære ansvaret for. Men her er vi igen i konflikt med den fløj, der hævder friheden, men fornægter ansvaret. De hævder nemlig, at friheden skal være ubegrænset, hvorefter de lægger ansvaret for det, der sker herved, på Vor Herre og myndighederne!

Der skal efter vor opfattelse fortælles til eleverne på en skole. Ikke for at vise, hvorledes der skulle mindst to tyskere til at slå én dansker ihjel i 1864 (en udtalelse jeg har set offentligt brugt af en skolemand som argument mod historiefortællingen). Der skal fortælles, for at de unge bedre kan vurdere deres egen situation - sammenholdt med det, der gik forud for dem. Fornægter vi nemlig vor kulturarv, som slægtens spor er - da bliver vi lidet egnede til at leve vort eget liv.

Med det her skildrede skolesyn eksperimenteres der altså ikke på denne skole, det virkes der ud fra - og det er vi alle her forpligtet til at anerkende. Fagligt derimod har den enkelte underviser frit slag for en eksperimenterende ansvarlig undervisning - denne frihed skal være uantastet! Men skolens formål og livssyn er vi alle underordnet, og konsekvensen er ganske enkelt, at kan man ikke vedkende sig dette, må man i skolens og anstændighedens interesse gå sin vej. Udemokratisk? måske - Det afhænger ganske af, hvad man forstår ved demokrati. For mig at se er det uanstændigt at virke på en skole og være i konflikt med dens formål - og det er helt sikkert, at der hvor det



sker - er huset i splid med sig selv og går sin undergang i møde.

Vi har den lykke her indtil nu at have en kollegakreds - der efter at være informeret med skolens formålsparagraf - ikke alene har aksepteret den - men vitterlig også har højnet den ved at arbejde ud fra dens indhold. Hvad det betyder for et skolearbejde - må enhver umiddelbart kunne se.

Nogle vil nok studse over, at jeg ikke har fremhævet videnskaben som noget grundlæggende, det har jeg ganske bevidst ikke gjort, fordi jeg ikke mener at videnskaben har nogen grundlæggende egenskaber for menneskelivet. Videnskaben er et uundværligt og nyttigt redskab for at få rede på flest mulige biologiske og materielle kendsgerninger - men mennesket er mere, end videnskaben kan forklare, hvorfor den kun kan

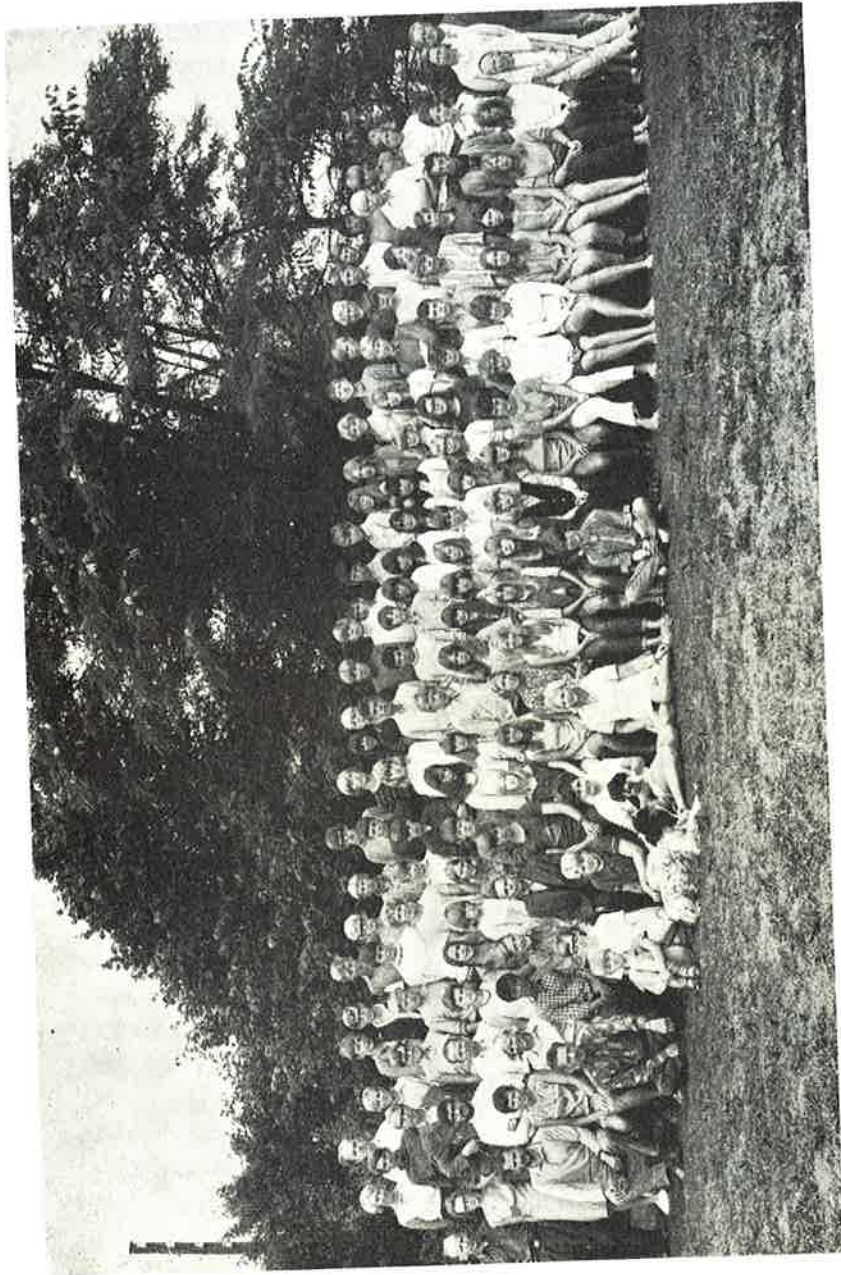
anvendes i oplysningens tjeneste - hvor den til gengæld også virkelig skal bruges. Det har nemlig altid vist sig, at når videnskaben er blevet gjort til menneskets forudsætning, da har den været ødelæggende for menneskeheden.

Sluttelig vil jeg gerne anføre, at det, som det hele drejer sig om, er, at vi er i stand til at møde vore elever med forståelse og medmenneskelighed - at føre dem ind i de gode oplevelsers fællesskab - og derigennem måske hjælpe dem til at tage fat på de enorme opgaver - som tilværelsen har i behold til os alle.

Jeg har frimodighed nok til at tro på, at jeres gamle skole med det gamle syn i behold har fragt ind i fremtiden! Jeg vil gerne slutte dette indlæg med et vers af Chr. Richardt:

*Det skærer, og det skrammer
vort skrøbelige kød,
når hellig vilje strammer,
hvad syndig vilje brød,
Dog skal engang vi finde,
når tågen er forbi:
Ej skæbnerne var blinde,
men blinde var kun vil!*

Gunnar Kjær.



Årsberetninger

Egentlig er jeg glad for, at elevforeningens formand har pålagt mig den årligt tilbagevendende bestilling at skulle vurdere de forskellige begivenheder, som vi her oplevede sammen med vore elever og beskrive dem overfor årsskriftets læsere. Det giver lejlighed til en sund besindelse med et sådant tilbageblik, og jeg tror også, det har sin betydning for, hvad man foretager sig fremefter. En ting er i det mindste godt at klargøre sig, og det er, at tiden går hurtigt, og der er ikke råd til at spille ret meget af den. Vort ophold på livets scene er kun for en kort replik. Det kan i sig selv være en vemodig tanke, men så gælder det just om at få mest muligt ud af replikken.

Det var svært at sige farvel til jer på sidste hold. Det er vist nok sådan, at vi, der arbejder på en skole som denne, altid vil have svært ved afskeden, og det hænger vel sammen med, at det har de skiftende hold elever også. Der var jo alligevel så meget, der bandt os sammen i et fællesskab, og så meget, vi endnu gerne ville opleve sammen, inden afskeds-klokken ringede, men det er jo vilkårene, hvor som helst mennesker mødes og skilles.

Vi kunne i samværet med jer glæde os over atter at have en god og positiv elevflok, og I magtede at være sammen på en storartet måde. I var en sammensvejet flok med et fint-fint kammeratskab, og det gav sig positivt udslag i en aktiv indstilling til arbejdet, hvorfor I virkelig nåede et fint resultat på det område, men det gav sig så sandelig også udslag i de mange »hjemmelavede« fester, I afholdt, der var altid en god og høj stemning over disse fester, hvorfor de altid var morsomme at deltage i.

Husker I udflugterne og de større fester herhjemme? Jeg

tænker på brombærturen til Kerteminde, turene til Svanninge Bakker, til Jylland, Langeland o.s.v. Jeres brombærrekord er blevet stående, enten har der været usædvanlig mange brombær sidste sommer, eller også har andre hold spist usædvanlig mange af bærrerne. Jeg mener ellers, I forsynede jer med stor flid.

Så kom Luciaoplevelserne, hvor drengene var helt sikre på at være landet i Paradis, den morgen, de blev vækket af deres søde søvn og så en flok lyslevende engle vandre syngende rundt med lys og gavmildt dele kager rundt. Nu nærmede sig julen, og juletravlheden blev hektisk, alt skulle jo være klar til julekomedien NØDDEBO PRÆSTEGÅRD. Men ved fælles hjælp nåede vi det hele, og det blev vel nok en stor og højtidelig optakt til julen, I der skænkede os alle. I forstod til gavns, at skulle en fest lykkes og have det rette indhold, måtte alle medvirke og være optaget af det, der skulle ske. Endelig kom hjemrejsen til jul, hvor »farvel'erne« svirrede i luften og blev mødt med gensvarene »på gensyn«.

Næste fest efter jul var fastelavnsfesten, hvor alle »de gamle« fra året før var indbudt. Vi havde forud for denne fest i lærerkredsen vedtaget at være så demokratiske, at vi ikke ville stille krav til pigerne om at købe eller sy lange kjoler, sådan som det tidligere har været skik at møde i ved denne lejlighed. Jeg tror nu nok, vore gamle elever, der havde lært, hvordan man klæder sig ved slige lejligheder, rynkede på næsen, da de mødte den tvangsfrie påklædning, og der var sikkert mere end een af dem, der tænkte: det går stærkt ned ad bakke med stilen her. Imidlertid er moden kommet os til undsætning, og ved kommende fastelavnsfester vil alle vel møde i maxi, så er det problem løst. Men kan I huske, hvor festligt det blev?

»De gamle« satte vel nok liv i kludene, salen kunne slet ikke slå til for jeres udfoldelser, I kædedansede ud gennem dagligstuen. Nu bliver det så sidste års elevs tur at komme til fastelavnsfesten lørdag den 13. februar kl. 17,00. Indbydelsen følger. Jeg nævner det blot her, så I kan møde 100 pct. Ved den lejlighed skal det så vise sig, om I også kan leve op til

forventninger, som jeres gæster gjorde, men det er der vist ingen grund til at tvivle på, at I kan.

Efter fastelavnsfesten havde vi de traditionelle mere eller mindre stille, stabile arbejdsdage ind til påske. I den periode gør vejret, at de sure dage også kendes, men heldigvis bliver den periode da brudt af Vissenbjergstævnet, hvor alle efterskoler fra Fyn er samlet til en gymnastikdag. Det er virkelig en oplevelse, og I klarede jer som sædvanlig fint med at vise god gymnastik, og jeg tror da også, I nød samværet om aftenen med de andre skolars elever.

Da påskeferien var overstået, stod prøverne for døren, og I klarede jo alle paragrafferne både i det mundtlige og det skriftlige udmærket. Nu vidste vi alle, at skoleåret for alvor lakkede mod enden, og der ville blive mange opgaver at afvikle inden afrejsen.

Først kom elevmødet. Også her præsterede I det fuldenste værtskab, både hvad forplejning og underholdning angik. Mange af det store antal deltagere i elevmødet roste jer meget for jeres indsats, og rosen var velfortjent. I sørgede for at alt klappede, så det store arrangement løb af stabelen uden en eneste mislyd.

Vi håber, at et meget stort antal elever både fra vor og Hedemanns tid vil komme og deltage i elevmødet, det er virkelig festligt, når så mange møder op. En ekstra opfordring skal lyde til dette års 10 års jubilarer. Se at få samling på jeres hold, så I møder talstærke op!

Hedemann underviser stadig her i Sønderjyllands historie og giver eleverne et grundigt kendskab til dette vigtige afsnit af fædrelandets historie. Vi er meget taknemlige over, at Hedemann og Ingrid stadig føler sig tilknyttet skolen her.

Efter elevmødet drog vi alle på lejrskole i familiegupper, og jeg tror at kunne sige, at det også for jer selv blev en meget stor oplevelse. For første gang var jeg ikke med, men måtte nøjes med at besøge jer. Den sidste tur gik til Jylland med overnatning i Hover forsamlingshus. Også denne tur blev som sædvanlig en stor oplevelse. Vi fik, som vi plejer, en storartet

modtagelse og forplejning af forsamlingshusets flinke værtpar, Trygsø og hans kone; men den største oplevelse blev nok besøget hos løverne i Givskud, der fik mange af jer modet sat på prøve, de fleste kom ud og så ud, som om de havde søsyge.

Afslutningen både lørdag og søndag klarede I, trods den særlige stemning, med bravour,, og så var det sket. Tæppet var faldet for jeres hold for aldrig mere at gå op her, og vi her på skolen stod som sædvanlig ved slige lejligheder tomhændede tilbage. Men allerede mandag stak vi af til Norge med et hold gamle elever - herom beretter een af deltagerne et andet sted.

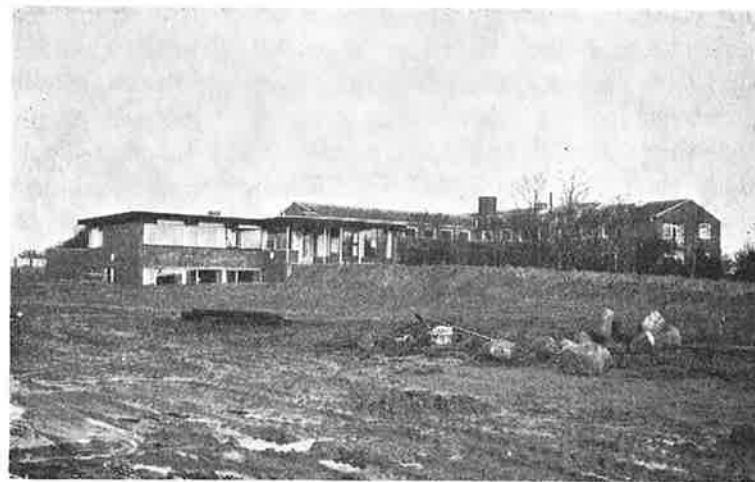
Sommerferien stod for døren. Vi nød den til at hvile ud i ovre på Strandgården på Langeland, og ind imellem var vi hjemme på skolen for at se, om der skete noget med byggeriet af vor nye bolig. Det gjorde der.

En sommerferie går hurtigt, og snart var vi og vore kolleger samlet til planlægning af det kommende elevholds kursus, men det var ikke den samme stab, som var her før ferien. Hanne Rasmussen var rejst. Du efterlod en tom plads, Hanne, og vi savner dig bestemt stadig. Afstanden mellem din og din mands arbejdsplads var urimelig stor, derfor forstår vi alle din beslutning om at holde skole, hvor din mand går i land. Hovedsagen er da også, at du stadig underviser og har med børn og unge at gøre, det er du nemlig født til. Vi mødtes efter ferien med vore nye kolleger, Jonna og Poul Iversen. Disse to unge mennesker er med liv og sjæl gået ind i arbejdet med det nuværende hold elever, og så vidt vi er kommet, synes vi, at de er faldet godt til iblandt os. De har f. eks. løftet faget formning op i et plan, som vækker beundring hos os. Nu håber vi meget, at Iversens vil føle sig hjemme her hos os, så deres ophold bliver af lidt længere varighed. Erling er også en anden. Han er blevet gift med en sød bornholmer, og hun har allerede fået sat skik på ham, så han nu, næsten da, er rensat for alle sine ungarlemanerer. De to, Erling og Erna, har fået en dejlig dreng. Det eneste, Erling

kritiserer ved sønniken er, at han er født langhåret, det må han se at få rettet, før sønnen skal være elev her på efterskolen. Jeg har nu vist kun tilbage at skrive, at vi atter en gang synes at være kommet i gang med en storartet elevflokk, der både kan og vil noget, men det er vist klogt at tilføje, at sådan ser det ud nu lige før jul, men vi har de allerbedste forhåbninger til et godt skoleår. Det endelige skudsmål får de i næste årsskrift.

Vi er nu flyttet over i en herlig moderne bolig. Kom og besøg os! I kan stole på, at vi nyder det, og nu håber vi så, at det næste byggeri kommer til at omfatte en ny elevfløj, så vi kan få samtlige værelser på skolen indrettet til to personer og herved få skabt virkelig tidssvarende forhold for de kommende elever. Køkkenet udvides og moderniseres allerede efter jul. Det bliver dyrt, men dejligt.

I køkkenet har vi fået en ny, dygtig køkkenchef, Solvejg Bødker. Helga er blevet som kokkepige og Bente som stuepige. Mette Schwartz og Elisabeth Frydenlund fra sidste hold tiltrådte i køkkenet efter ferien, så I kan tro, den afdeling fungerer perfekt, hvilket betyder uendelig meget på en skole. Villad-



sen og hans kone sørger stadig for, at alt er i orden indendørs, og Jørgen holder haven i den skønneste orden. Birgit Aagaard regerer kontoret, så I kan forstå, at vi er fremragende hjulpet.

Jeg vil da slutte denne årsgennemgang med konklusionen: et godt og lykkeligt arbejdsår med gode elever og fremragende medarbejdere. Vi kan ikke ønske os det bedre, end vi har det. Vel har vi travlt, men hvad gør det, når man lige præcis har det arbejde, man kan tænke sig.

Vi er her fælles om det store ønske, at fremtidens ungdom vil være lige så positive og værd at arbejde med, som den elev-ungdom vi hidtil har haft glæden af at møde.

Vi beder alle gamle elever og andre læsere af årsskriftet om at modtage vort ønske om en glædelig jul og et velsignet nytår med tak for de mange hilsener og opmuntringer, vi har modtaget gennem jeres breve i årets løb, Tak for året, der svandt!

Kærlig hilsen fra os alle her.

Bodil, Terkel, Lone, Niels, Kirsten og Gunnar Kjær.

Hvad kan det nytte!

Oftentimes kan man høre mennesker udtrykke sig sådan, når de stilles overfor for store - for store opgaver. De synes, at de mange hindringer, der stiller sig i vejen for opgavens løsning, er langt større end de muligheder og evner, vedkommende har.

Ikke enhver er i besiddelse af Napoleons - eller var det en af hans generaler - utrolige dristighed eller frækhed, som da han sagde: Slaget er tabt, men der er tid til at vinde et nyt.

Var det overmodighed, eller var det følelsen af, at han i sig havde evner til at vinde et nyt slag?

Et menneske skal kunne vide noget om, skal kunne vurdere sine evner og kræfter godt, når en sådan beslutning skal tages.

Men lad nu Napoleon - eller hans general - fare.

Der er andre - mange - som har måttet gøre noget lignende, når de har været ude for et nederlag. På områder, som ikke kommer til offentlighedens kendskab.

Læser man Salomon Frifelts beretninger om de mennesker, der i sin tid opdyrkede Jyllands heder og skabte levevilkår for familier i stort tal, må man forstå, at der skulle lægges kræfter til - bogstaveligt - og på anden måde. Man undgik ikke fejlslagne beregninger, misvækst på marken, sygdom og død i familien o.m.a. - Intet syntes at kunne kue de stærke viljer hos disse seje nybyggere, fordi de vidste, troede, at blot de holdt ud, ville målet nås: Endnu et bette nøk! - Kostede det et helt livs værk, var det dog umagen værd.

Hvilken oplevelse af fryd og glæde, når mand og hustru, måske fulgt af en børneflokk, en søndag eftermiddag gik ud over markerne, hvor bølgende kornmarker havde afløst den røde lyng, hvor kørerne gumlede og »Kvien stod i græsset over knæ«, og hvor nu hus og gård lå omgivet af en lunende have og et skærmende læbælte. - Da har mand og hustru med glæde kunnet

tage hinanden i hånd: Det vidste vi jo nok, at sådan kunne det blive, når vi holdt ud.

Hvorfra vidste de det? - Jo, mennesker ved, hvilken kraft der bor i dem, stoler på det, tror på det.

Om digteren Thøger Larsen fortælles, at han i sin fattige barndom færdedes ude i mose, kær og egn, hvor han var fortrølig med alle de fattiges planter, kendte dem ved navn. Men når han en sommermorgen derude så morgenrøden og solen sende sine første stråler ud over kær og mark og lyste over landet, eller når han så solen gå ned i slottet i Vesterled, og dagens drama var slut, følte han det hele som en stor og herlig oplevelse, der varmede ham i sindet.

Hans barndom var fattig, og dog, siger han, var der plads i ham til at eventyret om svinedrengen, der kunne vinde prinsessen, ikke syntes ham at være umuligt.

Der var spændvidde i sindet, en spændvidde, der senere udløstes i: Danmark, nu blunder den lyse nat . . . , der slutter:

*. . . mildt om et evigt Danmarks spår
sol over grønne sletter
lykke og lyse nætter.*

På et andet felt, i sin art mere storslået, virkeliggøres ordet: Slaget er tabt, der er tid til at vinde et nyt, i Sønderjyllands historie. - Igennem århundreders vanrøgt slutter det med, at Sønderjylland kom under prøjsisk regimente. Nederlaget for Danmark i 1864 var så stort, at en digter med rette sang:

*Brat af slaget rammet
kastet hårdt til jord
ligger brudt og lammet
du, vor gamle mor.
Har du anden tanke
nu end lid og tål,
så forkynd, o, Danmark,
mig dit fremtidsmål.*

Mange troede, at Danmarks dage var talte. Men efter nogle års forløb skete det mærkelige, at folkets ideoende kraft vågner. Sjøldent har nogen begivenhed født så mange sange. Sjøldent er folkets ideoende kraft vågnet til at vinde et nyt slag som da. Og mest hos sønderjyderne selv. Ingen kunne se, hvordan og hvornår en forløsning, en genforening med Danmark kunne ske. »Fornuftige« folk mente: aldrig.

Men for alverden vakte det forundring, beundring, at så lille et folk som Sønderjyllands havde tro på, at det nok skulle lykkes. - Det mægtige Prøjsen måtte opleve, at det var umuligt at omvende danskere til at blive tyskere - ved tvang.

Det kostede dyrt: Undertrykkelse, forfølgelse gennem godt et halvt århundrede, og til sidst måtte sønderjyderne gøre tyskernes krig med. Betalingen: »Seks tusind unge sønners liv var dine løsepenge«.

Med en aldrig svigtende tro på egen sag førtes kampen gennem årene, indtil genforeningen i 1920 fandt sted.

Med rette kunne en anden digter derom synges:

*Det lyder som et eventyr, et sagn fra gamle dage:
en røvet datter dybt begrædt, er kommen
frelst tilbage.*

Næsten overalt stilles vi mennesker over for opgaver, der skal løses. Det gælder for den enkelte, en familie, en skole, et folk.

Spørgsmålet: Hvad kan det nytte? melder sig, tvivlens blege spøgelse.

I en anden sang udtrykkes følgen deraf:

*Giv aldrig tabt!
Først da er du en slagen mand.*

Vi lader digteren fortsætte:

*Men spænd hver ilter evne.
Og glipper det, grib bedre an!*

Husk! Du blev skabt til dåd i dagens stævne.
Den knøs, som stod i stridens brand,
blev mand.

Mine bedste tanker for alle jer, der virker på skolen - og mine bedste hilsner til alle gamle elever - og gamle medarbejdere.

Karl Hedemann.

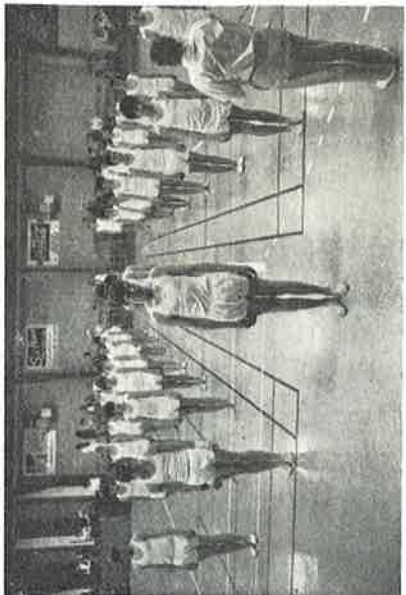
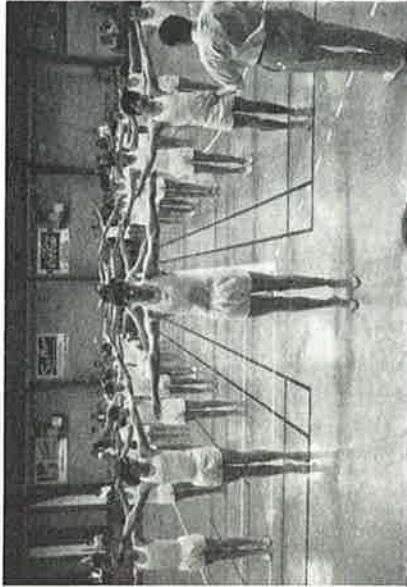


Den stjerne, der stod over Betlehems,
var ingen usom stjerne,
den stråled blandt tusinde andre,
der lysen herved fra det fjern.

Det barn, der blev i en krybbe lagt,
er ikke om stjernerne ene.
Hver aften tændes det himmelske træ
med stjerneblomster på gren.

Det træ står tændt for dig og mig
over skyer og bjergenes toppe.
Slet ingen blev født en stjerneløs nat
og din stjerne lysen drøppe.
Louis Levy.

Kære gamle elever!
J ønsker en rigtig god og glad jul.
Esther Toop.



Hvad er en friskole?

Størsteparten af de elever, som i dag søger til efterskolerne, har haft deres skolegang i den danske folkeskole, og selv om ingen elever fra Ringe efterskole vel kan være i tvivl om, at der ved siden af efterskolen her også findes en friskole, så er det naturligt, at det kun er få, som har kendskab til, hvad man forstår ved en friskole.

I det følgende vil vi gerne gøre lidt til, at kendskabet bliver større.

BAGGRUNDEN:

— Før den ny skolelov i 1814 trådte i kraft, var hjemmeundervisning af børn meget almindelig. Skoleloven kom imidlertid med krav om tvungen skolegang, og forældre, som før havde haft gavn af deres børn til det daglige arbejde derhjemme, havde dårligt råd til pludselig at undvære deres hjælp. De følte statens indgreb som en magt, der ville tage deres børn fra dem, og da den offentlige skole fik en meget dårlig start, var det ikke underligt, at mange var kede af at sende deres børn ud på den ofte lange og besværlige vej til skolen. Lærerne var dårligt uddannede, - de kunne være landmænd, tjenere, håndværkere, skrivere eller fordrukne underofficerer. Børnene sad og frøs i elendige skolerum, de risikerede at få utøj og sygdomme med sig hjem, og undervisningen var så åndsforladt og kedsommelig, at den mere mindede om dressur end om undervisning. De måtte lære lange remser af religiøse sætninger, som de ikke forstod, - og som et hjælpemiddel ved denne indlæring var prygl en daglig kost.

I en typisk offentlig landsbyskole gik omkring 100 børn, som var delt i to klasser, der på skift gik i skole hveranden dag. Der var kun én lærer, og hans vigtigste opgave var at

høre eleverne i deres lektier. De almindeligste undervisningsfag var regning, skrivning, læsning og religion. Det kunne dog derudover ske, at eleverne i de ældste klasser lærte lidt fædrelandshistorie, men det indskrænkede sig til, at de lærte kongerækken og enkelte årstal for større begivenheder udenad.

Religionsundervisningen foregik på den måde, at eleverne skulle lære stykker af »Balles Lærebog« udenad. Denne lærebog var skrevet i et gammelt og knudret sprog, som var meget vanskeligt at forstå, og det eneste, børnene fik ud af det, var nogle døde remser. Havde børnene en god hukommelse, slap de forholdsvis let, men de, der havde svært ved at huske, fik prygl og måtte sidde efter. Pryglene og terperierne gjorde skolen til en plage for børnene, og mange hadede lærerne af et godt hjerte.

En almindelig folkelig opfattelse på den tid var vel nok, at disciplin og prygl var en nødvendig forudsætning for en god opdragelse, men der fandtes dog også forældre, som følte, at denne form for skole ikke var den rette for deres børn. Hjemmeundervisningen havde i mange hjem været god, og der findes skrivelser, som viser, at der har været forældre, som henvendte sig til skoletilsynet med forespørgsel om det rimelige i at tvinge børnene til at søge skolen, når det kunne bevises, at skolelæreren ikke var i stand til at lære dem andet eller mere end det, forældrene selv kunne undervise dem i derhjemme.

Forskellige steder i Danmark, især i landdistrikterne, begyndte man igen på hjemmeundervisningen som en protest mod den tvang, man var blevet påført. Det skete, at flere familier gik sammen om undervisningen af deres børn, og til lærer valgte de en mand, som havde kundskaber og lyst og evner til at undervise. Denne mand var sjældent en uddannet lærer, - måske havde han ikke flere kundskaber end degnen i den offentlige skole, - men han så det som sin store opgave at vække børnenes interesse for at lære mere og gøre dem glade for deres skole. Han støttede sig til hjemmenes sunde traditioner, og han vogtede og værnedes om deres livssyn.

Efterhånden blev der på den måde skabt mange små skoler,

som gjorde sig frie af den offentlige skoles udenadslære og hårdhed. De startede under små og nøjsomme ydre forhold, måske i en vognport eller et huggehus, måske i et soveværelse eller i en stadsstue. Ofte måtte børnene sidde på kasser og skamler, og når de skulle skrive, kunne det ske, at de måtte ligge på knæ på gulvet og bruge en bæk som bord, - men det betød altsammen ingenting, blot glæden og kundskabs-tørsten var til stede.

Disse første friskoler gik imod skoleloven, som sagde, at hvis man holdt sine børn hjemme, kunne man idømmes bøder og straf, og derfor førte det til drøje og langvarige stridigheder med myndighederne. Disse stridigheder bredte sig mere og mere, og snart tog også ledende personer i datidens Danmark del deri. Gennem taler og artikler blev forholdene i den offentlige skole stærkere og stærkere angrebet.

En af de personer, som førte de skarpeste angreb og kom med de varmeste indlæg for frihed fra den tvungne skolegang, var Grundtvig. Det han skrev, og det han sagde, vakte et røre, som forplantede sig ud til folk, og mange blev grebet af hans tanker. Det var da derfor også ganske naturligt, at det blev i disse grundtvigske »vakte« kredse, hvor fri- og valgmenigheder var oprettet, at friskolerne voksede frem.

Mange støttede Grundtvigs tanker om frihed i skole og menighedsliv, men den, som forstod at fortolke disse tanker bedst, var Cristen Kold, en skomagerson fra Thisted. Han begyndte en friskole i Dalby ved Kerteminde i 1852, og det er vist ikke for meget sagt, at han blev den danske friskoles egentlige skaber. Han uddannede og prægede mange af de første friskolelærere, og han var med til at oprette mange nye skoler i egne, hvor et religiøst engagement havde vækket forældrenes ansvarsfølelse overfor deres børns menneskelige og kristelige udvikling.

Hvor friskolerne dukkede op, tog de mange børn fra folkeskolen. Det vakte bitterhed hos mange lærere derfra, men på trods af det trængte friskolens tanker og metoder sig også snart ind i den offentlige skoles undervisning, både i form og indhold.

RINGE FRISKOLE:

I året 1873 kom den 24-årige Laurs Rasmussen efter endt uddannelse til Ringe som huslærer. Han skulle undervise en fru Gandils børn, men han blev stillet så frit, at han samtidig fik lov til også at undervise børn fra andre familier. Efter to års forløb havde så mange forældre sluttet sig til, at man kunne blive enige om at oprette en friskole. Man købte et lille stråttækt hus og indrettede det med skolelokale og beboelse, og den 1. september 1875 blev skolen indviet.

Efter 25 års forløb var børnetallet i friskolen vokset til omkring 100, og efterskolen, som var begyndt i 1886 med 11 drenge og 1 pige, havde fået en god tilslutning. Under dygtige og idealistiske ledere og lærere voksede skolen. Nye bygninger blev rejst på hjørnet af Rolighedsvej og Søvej, og de tjente i mange år som gode, men efterhånden også for små rammer, om et godt og frodigt skoleliv. I 1953 kunne man, takket være daværende forstander Hedemanns initiativ, lægge grundstenen til de bygninger, der i dag danner rammer om Ringe fri- og efterskole.

I friskolen, der i dag rummer 23 elever, er det en af vore største opgaver at skabe et sundt og godt miljø for børnene. De skal kunne trives i skolen, og de skal kunne føle sig trygge. Ved at skabe et tillidsfuldt forhold mellem lærer og barn har vi de største muligheder for at give børnene motivation for skolearbejdet og at gøre dem glade for deres skole.

Et godt skolemiljø alene er dog ikke nok. Ingen må glemme, at det var kredse af forældre, som sammen med en lærer skabte de første friskoler. De vidste noget om, hvordan deres børns skole skulle være, og i fællesskab og under samarbejde med læreren fandt de en skoleform, som var til gavn og glæde. Det er i dag stadigvæk meget vigtigt, at børnenes forældre helt og fuldt går ind for vort arbejde. Uden deres støtte og samarbejdsvilje mister friskolearbejdet sin betydning!

Med hensyn til fag adskiller friskolen sig ikke fra andre skoler, og naturligvis har alle de elever fra friskolen, som har lyst og evner til at fortsætte skolegangen efter det 7. skoleår,

de helt samme muligheder som børn fra andre skoler. Vi prøver i hvert fag at give en hensigtsmæssig undervisning, som passer til hvert barns udviklingsstade. I de såkaldte orienteringsfag (historie, geografi og biologi), samt i faget religion, lægges der meget vægt på, at læreren fortæller for børnene. Gennem fortællingen tales der til børnenes fantasi, så de selv kan arbejde videre med stoffet. De fængsles af de ting, der behandles, og deres engagement fører til det, som må være det mest naturlige og rigtige i en undervisningssituation: - det er eleverne, som udspørger læreren - ikke omvendt!

— Ringe friskole er i dag en lille skole. Den har, som før nævnt 23 elever, men derudover har der siden september måned i år været tilknyttet friskolen en børnehaveklasse med 13 elever.

— Er skolen ikke stor, så er der dog meget der tyder på, at elevtallet igen vil vokse. I kraft af det gode skoleklima, som det er muligt at skabe for børnene gennem den nære kontakt mellem skole og hjem, så står friskolen som et alternativ til den stadigt voksende folkeskole.

Hermed de bedste ønsker om en glædelig jul og et godt nytår!

Birthe og Frede Hansen

Lejrskole 1970



Nu, hvor vi går en mørk vinter i møde, søger tankerne uvilkårligt tilbage til sommertiden. En af de gode oplevelser sammen med vore elever var lejrskolen, som fandt sted i juni 1970. I et tidligere elevskrift har Kjær omtalt vores lejrskoleform i grundtræk, men vi synes den fortjener en nærmere omtale, - især for tidligere elever, der ikke oplevede en lejrskole i deres efterskoleophold.

I modsætning til de fleste skolars lejrskole er vores delt op i grupper. En sådan gruppe består af 20 elever plus 2 lærere, og inddelingen finder sted en månedstid før vi tager af sted. Nu kan tilrettelæggningen begynde, og hermed er lejrskolen faktisk allerede begyndt. Det første og vigtigste punkt

i tilrettelæggningen er valg af lejrplads, og her er mange ting at tage hensyn til. Først og fremmest skal det være et sted, hvor man kan være ugeneret, og samtidig ikke generer andre. Tillige skal det være på en god egn med mange seværdigheder og evt. en særpræget natur.

Med hensyn til tilrettelæggningen af disse ting er man meget frit stillet. Den eneste faktor der spiller ind, er den økonomiske:

6 kroner pr. dag pr. mand.

For dette beløb skal vi klare os fra den dag, vi drager ud af skolegården og til vi vender tilbage igen.

Pengene bruges bl. a. til følgende:

Evt. transport til og fra lejrpladsen.

Betaling for brug af lejrpladsen.

Kost.

Dette var i korte træk lejrskolens grundform, og vi vil nu gå over til at fortælle om den tur, vi var med på.

Da gruppen var sat sammen, holdt vi et møde for at høre, om der var nogle, der kendte et godt sted, der kunne opfylde de betingelser, som tidligere er nævnt. En i gruppen foreslog, at vi skulle tage til Fyns Hoved, hvor han kendte en gårdejer, der havde en campingplads. Efter at have besøgt stedet blev vi enige om, at det egnede sig fortrinligt. Pladsen, vi kunne få, var en rydning i en granplantage, som lå tæt ved campingpladsen.

Næste punkt på programmet var nu at skaffe telte. Vi forhørte os hos forskellige udlejningsfirmaer, men indså snart at det blev for dyrt, og ved fælles hjælp fik vi da til sidst lånt nogle telte forskellige steder. Diskussionen om, hvad vi ellers skulle medbringe ud over soveposer og luftmadrasser kom hurtigt i gang. Alle var nu ivrige, og der blev nævnt en hel masse fornuftige ting. Dog også det modsatte. Derfor gik vi i gang med at skrive en huskeseddel, hvor kun det absolut nødvendige blev nævnt. Den så nogenlunde sådan ud:

HUSKESEDDEL

Spisebestik.
Plastic tallerkener.
Sovepose plus evt. luftmadras.
Notesblok.
1 stk. ringbind.
Penalhus.
Solidt fodtøj.
Fire par sokker.
Tykke trøjer.
Tøj, der ikke er for fint til at røre sig i.
Tre håndklæder (mindst).
Toiletsager.
Badetøj.
Kun een radio pr. telt.
Fiskestang, evt.
FREM FOR ALT GODT HUMØR.

Da der jo er et godt stykke vej fra Ringe til Hindsholm, var det udelukket, at eleverne skulle cykle derud, men inden vi næsten havde fået snakket om transporten, havde tre-fire stykker af gruppen kontaktet deres forældre, og vi blev således kørt derud i privatbiler.

Dagen oprandt. Vi var alle i godt humør, men tillige en lille smule beklemte, men det bedste ved det hele var dog vejret, og det holdt hele ugen.

Da vi ankom til vores lejrplads, hilste vi på lejrchefen, og han viste os tilrette. Derefter gik alle i gang med at slå telte op og pakke ud. Den første aften havde vi æren af at servere maden, men derefter overlod vi dette job til eleverne.

På campingpladsen var der lige bygget et helt nyt køkken, som vi måtte benytte ugen igennem. Gryder og andre køkken-sager havde vi med hjem fra skolekøkkenet.

Det var en flok trætte mennesker, der om aftenen kravlede

i soveposerne, men lige så friske var de også næste morgen. For at en lejrskole kan fungere som den skal, er man nødt til at have et program. Det fik vi sat op, fungerede som det skulle:

HVER DAG

Køkkenholdet står op kl. 7,30.
De øvrige står op kl. 7,45.
Morgenmad kl. 8,00 (smøre madpakker).
Dagens opgaver uddeles kl. 9,00.
Hjemkomst fra ture kl. 15,00-15,30.
Afslapning kl. 15,00-17,30.
Spisning (middag) kl. 17,30.
Rapportskrivning kl. 18,00-19,00.
Frit slag kl. 19,00-21,45.
Ro på pladsen kl. 22,00 prc.
Der må gerne komme forældre på besøg efter kl. 15,00.

Gruppen blev delt ind i fire smågrupper:

1. Køkkengruppe.
2. Bilgruppe.
3. Cykelgruppe.
4. Gågruppe.

Disse smågrupper havde hver dag en opgave at løse, og det blev udført fint. Vi så sjældent sure miner. Skete det, snakkede vi om det, og snart var det overstået.

Smågruppernes opgaver:

Bilgruppe: Køres til Langø, gå hjem. Gå så vidt muligt langs stranden. Tegn kort over den rute I har fulgt. Besøg en gård. Find sjove ting til en collage.

Cykelgruppe: Besøg følgende byer: Mesinge, Dalby, Stubberup, Martofte. Besøg disse byers kirker og andre seværdigheder. Tal med byens beboere. Gamle og unge. Opsøg en kunstmaler og besøg ham. Fortæl om hans malerier.

Gågrube: Livet i Korshavn (opsøg fiskere. Hindsholm før og nu. Tal med, og besøg befolkningen. Besøg jættestuen ved Snav.

Køkkenhold: Sørge for indkøb af madvarer. Tilbereder middagen. Rydder op. Fører nøje regnskab. Evt samle brænde sammen til bål. Ellers »frit slag«.

Hver aften havde vi afsat en time til rapportskrivning. Denne rapport blev selvfølgelig elevernes egen. Vi håber, I tager den frem en gang imellem og opfrisker minderne. Noget af det bedste vi oplevede ved lejrskolen var forældrebesøgene. Hver aften kom der forældre ud og besøgte os. Lidt gode sager kom der også ud af det, men hvor var det rart at mærke at interessen for lejrskolen også havde vundet indpas i elevernes hjem. Vi oplevede gode aftener sammen omkring bålet.

Når man sådan tager på en længere tur, og der er så meget der skal ordnes, er der mange ting, man ikke tænker på at tage med. Der må vi sige at vores lejrchef gjorde et utroligt stort arbejde for os på alle måder. Hvad vi lige stod og manglede, fremtryllede han i lynets hast.

Ja, - i det hele taget befolkningen på Fyns Hoved har vi meget at takke for, de tog os, som vi var, og gjorde deres til at vi fik 6 gode og lærerige dag.

Mange gode juleønsker.

Karen og Knud Knudsen.

Blaise Pascal (1632-62) beskæftigede sig allerede da han var ganske ung med fysiske og matematiske emner og opnåede resultater af største rækkevidde, men efter en religiøs krise i 1654 gik han i kloster og udsendte herfra sine filosofiske tanker. Det følgende er et uddrag fra et værk med nogle af hans tanker, som udkom i 1670.

Det er farligt i for høj grad at lade mennesket se, hvor meget han ligner dyrene, uden samtidig at vise ham hans storhed. Det er fremdeles farligt i for høj grad at lade ham se hans storhed uden hans lavhed. Det er endnu farligere at lade ham forblive uvidende om begge dele. Men det er gavnligt at vise ham begge dele.

Det er nødvendigt, ikke at mennesket tror, at han ligner enten dyrene eller englene, ej heller, at han er uvidende om nogen af delene, men derimod, at han er vidende om begge dele.

Pascal.

Har netop ikke disse tanker bud til os i dag? Jeg tror det. Vi er i færd med at lade mennesket se, hvor meget det ligner dyrene uden samtidig at vise dets storhed, og værst af alt, vi er undervejs til at acceptere vor lavhed og anerkender ikke, at vi som mennesker har mulighed for at opleve godhed, sandhed, kærlighed, renhed og skønhed.

Har man en smule selverkendelse i behold, er det ikke svært at få øje på lavheden i ens egen væremåde, sværere er det at få øje på storheden, og dog findes spiren hertil i ethvert menneskesind.

Vi er stolte over at have fundet ud af, at vi gennem millioner af år fra at være et amøbevæsen i urhavet har udviklet os til et menneske. Er dette rigtigt, forekommer det mig ikke at være usandsynligt, at vi fra at være mennesker kan afvikle os til at blive amøber.

Den dag vi ikke længere fatter det dybeste indhold af ordene: godhed, sandhed, kærlighed, skønhed og renhed har vi ikke længere ret til at bære menneskenavnet - afviklingen vil da være påbegyndt.

Årsskriftets læsere ønskes en god jul og et godt nytår.

Ruth, Michael og Asger.

Du som gør vel

U-lande kalder vi en del af kloden,
som er - ja, man bør ikke sige under-
udviklede om potentielle kunder,
men sagt med takt: som er udviklingsmoden.

Vi lyder alle samme livets lov
og udvikling kan alle ha' behov,
og: mennesker er gode
på bunden, sa'e Fanden,
de vil ikke forbedre sig selv
men hinanden.

En kættersk tvivl bør melde sig hos dén,
som gavmildt vil belære og begave:
Er du mon selv en én-persons enklave,
som ligger pinligt uudviklet hen?
Er selv din standard sørgeligt beskeden
som menneske - som led i menneskeheden?
Du tror vel, at alle
bør istemme enigt,
at dét, som er dit,
det er alle folks zenit?

Dét tror vist ikke bare du. - Et U
kan man med rette stille føje til
foran hvert menneske, som nidkært vil,
at egen livsform, fordom og taboo
skal kendes almengyldige og spredes
til alle stakler som er anderledes.
Vi mener vel dog,
at den største velsignelse

må være at formes
i netop vor lignelse.

Ja, antipoden går med ho'det neda'
og tér sig sært og taler udenlandsk
og kender knapt sit eget navn på dansk,
hvad antipoden næppe nok er ked af.

Og det kan ryste én, med hvilken vælde
de andre lar' sig holde provinsielle.

Dog - vil du forbedre
alverden med held,
så start i dens centrum:
Begynd med dig selv!

(Piet Hein)

Med disse fire vers, som jeg finder har stor aktualitet, vil
jeg ønske årsskriftets læsere en glædelig jul og et godt nytår.

Aage Mortensen.

Norgesturen

Den 29. juni 1970 samledes en del gamle elever fra Kjærs tre første elevhold. Kun få kendte hinanden. Afgang fra Ringe kl. 14,30. Der blev ikke kørt længe, førend vi var rystet sammen.

Turen til Frederikshavn gik stødt hele vejen med kun enkelte ophold. Klokken 21,00 ankom vi til Frederikshavn havn, hvor der lå et af »Admiralskibene«, som vi skulle med. Bussen blev tømt for al bagagen, og vi gik over på færgen; der var kun kort ventetid. Færgen sejlede kl. 21,30.

Overfarten fra Frederikshavn til Larvik varede ca. 9 timer, så der var masser af tid til at gå rundt og se sig lidt om. Sejlturen til Norge gik fint; vejret var næsten helt stille, så der var ingen fare for at blive søsyg.

Om bord på færgen blev der sunget og drukket en del, og det så ud til alle havde det godt.

Efterhånden som tiden gik meldte trætheden sig, der var masser af sovepladser på gulvet, i liggestole, eller på sofaerne i salonen; de to førstnævnte var der ikke noget at råbe hurra for.

Tirsdag morgen kl. 7,00 lagde færgen til kajen i Larvik. Nede på havnen holdt bussen, der skulle køre os rundt deroppe. Bussen blev læsset, og vi blev med besvær stuvet sammen. Endelig var vi færdig til at køre. Turen startede med at køre op til Ulefoss, derfra op til Vrangfoss for at se fragtskibene blive hævet gennem sluserne. Heldigvis var vi så heldige at se skib glide igennem et par sluser. Skibet lå nærmest i et stort rum. Her lå det omkring 5-10 min., førend to mægtige træporte blev åbnet; vandet strømmede ud i næste sluse, og skibet gled lige så langsomt frem.

Derfra gik turen videre gennem nogle små landsbyer; videre ned til Dalen, hvor vi skulle overnatte.

Da vi kom til Dalen, var det næsten det samme som at være på et meget øde sted. Hele Dalen var omgivet af fjelde.

Onsdag morgen vågnede vi op til øsende regnvejrr. Efter morgenmaden kørte vi op af fjeldene, vejen var meget smal, samtidig med at den snoede sig. Hen på formiddagen nåede vi op til Haugeligrend, hvor vejen steg jævnt op, ca. 1100 m o. h. Fra Haukeli kørte vi ned til Røldal.

Efter nogen tid nåede vi endelig ned til Røldal, hvor vi skulle overnatte. Vi fik at vide, hvor vi skulle anbringe vores bagage; efter en halv times tid skulle vi spise. Da aftensmaden var fortæret, kunne vi ellers foretage os, hvad vi ville.

Torsdag morgen startede vi videre op i fjeldene. Der blev kørt fra Breifom gennem Hordabrekkerne, hvor vi derefter rundede omkring 20 sving, og det var ikke alle steder, vejen var lige god at køre på.

Ligesom de øvrige dage var vejret dårligt. Det regnede. Temperaturerne var ikke høje; men alligevel skulle vi da ud at slås i sne; det var ikke meget, der lå på de grader, hvor vi var. På det tidspunkt var vi ca. 1030 m o. h.

Efter en stund blev vi samlet sammen til at køre videre. Mens bussen rumlede videre, nåede vi efterhånden at få varmen, efter den kolde tur. Derfra kørte vi til Kinsavik, en lille by i bunden af Hardangerfjorden. Ca. hvert kvarter ankom der en lille færge. Færgen kunne lige nå at blive tømt og læsset, førend den sejlede igen.

Fra Kinsavik gik turen op langs Hardangerfjorden. Fjorden på den ene side, og masser af kirsebærtræer med masser af dejlige røde bær på. I løbet af eftermiddagen nåede vi frem til Geilo efter at have passeret nogle landsbyer.

Geilo er et kendt vintersportssted, men der var da andet at foretage sig end lige sport.

Ikke langt fra vandrerhjemmet lå der et diskotek, som en del benyttede sig af, enten det var turister eller Geilo-boere. Klokken elleve var det sengetid.

Næste morgen forlod vi Geilo for at komme videre til Numedalen, her passerede vi Dagali samt flere højdepunkter med skøn udsigt. Derefter kørte vi til et af Norges største kraftværker, som ligger i Nore, derfra førte vejen til Kongsberg.

Fredag eftermiddag skulle vi ud og se sølvminen. Omkring ved 15,00-tiden kørte et lilleputtog os og mange andre ca. 2 km ind i fjeldet. Da vi nåede ind i fjeldet, blev vi vist ind i en mægtig sal med nogle lange borde og lige så lange træbænke. Der var kun kort ventetid, indtil der kom en gruppefører, der viste os rundt i minen. Arbejds materialet, som blev brugt, var hovedsagelig af træ, undtagen dampmaskinerne. På det tidspunkt, hvor der blev arbejdet, nåede man ikke at komme ret langt ind i fjeldet for at søge efter sølv. På en dag kunne de kun nå ca. en fingerlængde, eller 1,5 m om måneden.

Minearbejderne var ofte syge, for det støvede meget, og frisk luft kunne de ikke få før arbejdsdagen var endt. Minen ligger 340 m under jorden. Temperaturen var meget lav.

Da vi havde set det væsentligste af minen, kørte vi ud i det fri igen. Solen både varmede og skinnede meget.

Derfra gik turen til herberget, hvor vi skulle opholde os, indtil turen gik tilbage til Larvik.

Da vi havde spist til aften, gik de fleste af os ned for at »se« på byen.

Kongsberg er en del større end nogle af de andre, vi har besøgt, der bor omkring 15-20.000 indbyggere.

Ligesom på de andre herberger vi har besøgt, lukkede dette også kl. 23,00, så det var bare om at loppe tilbage til herberget efter endt »bybesøg«.

Lørdag morgen fik vi lov til at sove længe; vi kom op ved otte-tiden, og ca. en halv time senere skulle vi spise.

Derefter gik vi op for at se på domkirken. Kongsberg kirke, som er Norges største, kan rumme omkring 3000 mennesker; men det er meget sjældent, at den er fyldt. Det sker kun ved særlige lejligheder, f. eks. højtiderne; til en sædvanlig gudstjeneste kommer der ikke mange flere end et par hundrede. Efter endt kirkebesøg fortsatte vi ned i sølv museet. Det var mest red-

skaber, dragter, stykker af sølv malm, og tegninger og modeller over minen. Da vi havde set dette, måtte vi selv bestemme, hvad vi ville lave, bare vi var hjemme til spisetid kl. 12,00. Om eftermiddagen måtte vi også selv bestemme, hvad vi ville foretage os.

Buschaufføren tilbød at køre en tur op i fjeldene, og dem der havde lyst måtte tage med.

Kongsberg forlod vi lørdag aften ved seks-tiden og kørte til Larvik, hvor vi skulle med færgen kl. 22,00.

Den aften var vejret ikke helt så roligt som på turen derop, en del af os var ikke stærke nok til at undgå søsygen.

Efter en skrækkelig nat på færgen nåede vi endelig Frederikshavn søndag morgen.

I bussen til Ringe sov langt de fleste, bortset fra et par stykker, der stadig havde lidt energi tilbage.

Ringe efterskole nåede vi efter nogle timers forløb. Jeg vil håbe alle har haft en god og morsom tur, selv om vejret ikke har været det bedste.

Bodil Lund Pedersen.



Støv

*Dagene flygter - din bigen bli'r dækket af støv,
fint og forræderisk støv, som gør ordene tomme.
Uden at mærke det går du, formørket og døv,
træt af at vente på klarhed, der aldrig vil komme.*

*Pludselig sker det en morgen, at alt er forandret,
lyset går ind mod dit ansigt så hårdt som et slag,
og i det blændende skær fra en nådeløs dag
ser du den fremmede, hælende vej du har vandret.*

*Støvet fra goldhedens time er brat vejret hen,
vidderne åbner sig for de befriede øjne.
Ordene fyldes med sandhed og mening igen -
endelig brænder de, grænseløst rene og nøgne.*

(Grethe Risbjerg Thomsen)

En rigtig god jul og et godt nytår ønskes jer alle.

Inge Hansen.

NOGE OM FORMNING

Efter at være blevet opfordret til at skrive et indlæg angående formning, snakkede vi nogle synspunkter igennem, og følgende er et uddrag af denne »formnings snak«:

Paul: — Vi må nok lige gøre os klart, hvad der forstås ved formning.

Jonna: — Ja, det er svært at forklare fuldt ud; men formning har, som fag i skolen, en målsætning ligesom alle andre fag.

P.: — Behøver vi at tage målsætningen op her? Den kan enhver jo læse i ungdoms- og folkeskolens betænkninger, som vi stort set kan tilslutte os.

J.: — Jeg synes, vi skal referere det vigtigste fra ungdomsskolebetænkningen, idet sikkert ikke alle gør sig den ulejlighed at orientere sig i den, end sige få fat i den. Under formål og motivationer for faget formning står følgende: »Formålet med formningsundervisningen i ungdomsskolen er at gøre eleverne fortrolige med brugen af billedlige og plastiske udtryksmidler, simulere lysten til og forståelsen af skabende arbejde og hjælpe dem til at finde personlige udtryksformer. Formning er skabende arbejde, og de unge vil her kunne eksperimentere med såvel traditionelle som utraditionelle materialer og arbejdsformer. De vil kunne lære at gennemarbejde deres ideer fra skitseplanen til færdigt resultat, og gennem deltagelse i fællesarbejder vil såvel samarbejdsevner som formningsfaglig forståelse udvikles. Formning dækker dermed mange samfundsmæssige og individuelle behov«.

Men det er vel nok så væsentligt at gå dybere end målsætningen og prøve at finde ud af »rødderne« til den, og det er måske sådan noget du mener, vi skal have frem?

P.: — Ja, for set »udefra« bliver formning ofte karakteriseret som noget papir-, saks- og farvepjet, der ikke fører til noget - altså ikke har et alvorligere idégrundlag end som så. At mange mennesker har en sådan holdning til dette fag er sikkert ikke så uforståelig, - for det første fordi de nok aldrig har sat sig ind i eller er blevet fortalt grundigt om formning, og for det andet, selv om de har fået en del at vide, så er det stadig for dem halvvejs abstrakt sludder på samme måde som når nogen taler om det »egentlige i kunsten« o.s.v. Selv fra »faglig« side er der vidt forskellige udsagn om, hvordan formning skal fungere som fag - nogle mener det skal være kreativt, andre rekreativt eller blot manuel beskæftigelse til tidsfordriv. Om sådanne forskellige holdninger er resultater af overvejelser m. h. t. fagets formål i betænkningerne eller blot baseret på løbsagthed, kan man lade stå hen i formodninger.

J.: — Det er jo sådan set ligegyldigt, om man opfatter formning som noget, der skal fungere rekreativt o. l., blot det creative er med i spillet.

P.: — Måske - hvad mener du i grunden med ordet kreativ?

J.: — At være kreativ vil sige at skabe.

P.: — Hvorfor er det nødvendigt, at unge mennesker skal opdrages til at skabe noget?

J.: — De skal heller ikke opdrages - vi skal udvikle den medfødte skabertrang, ethvert menneske i følge psykologen er i besiddelse af.

P.: — For at udvikle må man anvende en »metode«, og den er i dette tilfælde opdragelsen, d.v.s. »det pædagogiske«, der munder ud i målsætningen.

J.: — Ja, men vi kan vel blive enige om, at det egentlige er bevarelsen af den menneskelige følsomhed, idet følsomheden ligger til grund for den skabende proces - ødelægges den, kan det resultere i stereotype og reproducerende individer.

P.: — Følsomheden kan måske belyses på denne måde: Hvis

man har en radio af normal kvalitet, vil den have det, man kalder følsomhed eller selektivitet på *alle* bølgelængder, men hvis modtagerforholdene er dårlige, vil radioen ikke kunne arbejde tilfredsstillende og kun give mislyde fra sig. Er modtagerforholdene (miljøet) i orden, kan den derimod udnyttes fuldt ud.

Når man fra psykologiens side påpeger, at mennesket har en medfødt skabertrang, vil en kvælning af denne trang kunne give anledning til degenerering i den menneskelige bevidsthed, der igen kan give en skævhed i dets tanke- og handlingsmønster - men nu er vi måske kommet for langt fra emnet.

J.: — Nej, for det har jo stor relevans til de musiske fag, igennem hvilke man netop kan få nogle af menneskets skabende behov dækket; men desværre findes der stadig mange skoler, hvor endog de musiske fag ikke er lagt an på skabende virksomhed, men fortsat til reproducerende arbejde.

P.: — Det er nok rigtigt, men godt håndværk og god udførelse kan vel altid vurderes?

J.: — Ja, selvfølgelig, men det jeg mener er, at når de tekniske færdigheder er lært, skal de udnyttes i skabende arbejde.

P.: — Lad os sige at eleverne har lært visse håndværksmæssige færdigheder - tror du så, de er i stand til pludselig at skabe noget - mener du ikke, det er nødvendigt, at vi på lignende måde, som eleverne oplæres håndværksmæssigt også må oplæres til skabende arbejde?

J.: — Jo - så afgjort, men denne oplæring skal påbegyndes så tidligt som muligt, således at der sker en gradvis udvikling. - Et af de væsentligste kendetegn ved et sundt lille barn er spontanitet og åbenhed. Så snart det har lært noget nyt, forsøger det at bruge og udtrykke det over for omverdenen. Dette udtryk kan ske på forskellige måder, f. eks. sprogligt, gennem leg eller skabende virksomhed. Barnets åbenhed og oplevelserne udvikles kraftigt i løbet af børnehvealderen, og iagttager man en gruppe legende børn, vil man se, at de alle er i besiddelse af en mægtig aktivitets- og oplevelseslyst. Det

gælder derfor om, at skolen er med til at stimulere.

P.: — I denne sammenligning må det siges, at formningslærerens funktion i de yngste klasser nok bliver at blande sig så lidt som muligt i børnenes udtryk, men til gengæld fremskaffe passende materialer til elevernes eksperimenter. De små mangler ikke emner - de har altid noget på hjerte, som de vil udtrykke gennem tegninger og formbart materialer, ofte i forbindelse med snak og gestus. Her er det vigtigt at læreren bevidst varierer materialerne, idet materialeudbudet i frit skabende arbejde i høj grad betinger den enkelte elevs formudtryk, da barnets fantasi så tit udspringer på basis af materialets beskaffenhed.

J.: — Ja, det lyder meget godt, og jeg vil også give dig ret i, at det stude, et barn ved skolegangens begyndelse befinder sig på, skulle være den helt rigtige grobund for en videre udvikling af barnets skabende evner, men man ser desværre ofte at børn efter skolegangens indtræden går i stå på dette område. For 10-15 år siden var denne opbremsning i børnenes skabende evner så udtalt, at man opstillede en teori om, at »stoppet« var biologisk bestemt. Dette er man heldigvis kommet over, idet man, efter den kraftige udvikling formningsfaget har gennemgået, har erfaring for, at børnenes fantasi og selvskabende evner kan bevares igennem skolens 6-7 første klasser.

P.: — Nu er vi jo kommet til det »kritiske alderstrin«, og det er netop det, vore elever befinder sig på, når vi får dem ind i efterskolen. Eleverne i disse klasser har nået den alder, hvor de er begyndt at blive selvkritiske. Denne selvkritik er præget omverdenens effektive og rationale indstilling, i hvis oceaner af massefremstillet brugskunst den unge får mistro til sine egne kunstneriske evner.

J.: — Ja, for der er stadig noget »husflidsagtigt« over opfattelsen af, hvad formningsundervisningen går ud på, og særlig udbredt er det i forældre kredse. Mange børn og unge får ikke anerkendt deres formningsprodukter af forældrene, hvis produkterne ikke er »gode«, »ligner« eller kan bruges

til noget.

P.: — Det er jo klart, at dette nyttesynspunkt smitter af på de unge, der, hvis de ikke får støtte og videre vejledning af læreren, efterhånden får den opfattelse, at formning er det rene pjat, hvor man bare laver en masse, som ingenting er.

J.: — Så er det på tide at man tager hensyn til, at eleverne er ved at få »voksenfølelser«, og det er derfor nødvendigt at kommunikere linjer fra deres egne formningsudtryk til voksenkunsten, så de igen kan arbejde oprigtigt, som de gjorde i de små klasser.

P.: — Ja, så er vi nået så langt, at formning ikke kun er et fag i skolen, men gerne skulle have »smittet af« på eleverne, så de også ud over skolealderen vil være skabende og have et naturligt forhold til kunsten.

J.: — Nu må vi nok tænke på at holde op.

P.: — Vi kunne måske til sidst nævne et par bøger, der beskæftiger sig med formningsproblematikken - nemlig: *Børn, Kunst og Skole* af Rikard Sneum (Gads forlag) og *Kunstens Græsrodde* af Herbert Read (Gyldendal).

J.: — Ja, jeg synes også, vi skal nævne Ruth Højbjerg: *Alle børn kan tegne* (J. Fr. Clausens forlag), idet det er en bog skrevet til forældre om børns tegneudvikling.

— Må vi hermed ønske alle en FORMfuldendt jul og et godt og SKABENDE nytår!

Jonna Skare.

Paul Quist Iversen.



Formningsholdet fra i år arbejder på Odense Stiftmuseum med Richard Mortensens billeder



Lykke

Når man taler om lykke, så taler vi om en tilstand, mennesker kan befinde sig i, ligesom sundhed.

Hvis du vil forstå ordet, må du betragte lykken som en belønning og ikke som et mål, thi ellers har det ingen mening. På samme måde kan du finde en ting smuk, men nægte at betragte skønheden som et mål i sig selv. En billedhugger siger jo ikke »Af denne sten vil jeg udhugge skønhed«, han vil derfor sige: Jeg vil prøve at uddrage noget af stenen, der ligner det, der ligger mig tungt på sinde. Og han har ingen anden måde at udvinde det på end ved at bruge sin mejsel og fantasi. Og hvad enten det ansigt, der fremkommer, bliver tungt og gammelt eller det bliver til et sovende barn, så vil værket, dersom billedhuggeren hører til de store, blive smukt, men heller ikke skønhed er på nogen måde et mål, men en belønning.

Jeg ønsker alle gamle venner held og lykke, men husk, at I selv må gøre en indsats for at nå den.

Aage Stokholm.

Kære gamle elever !

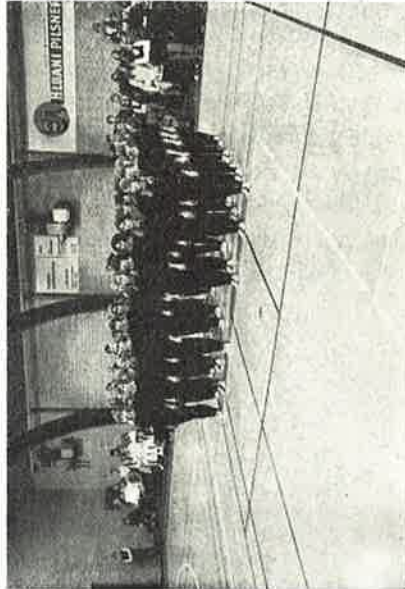
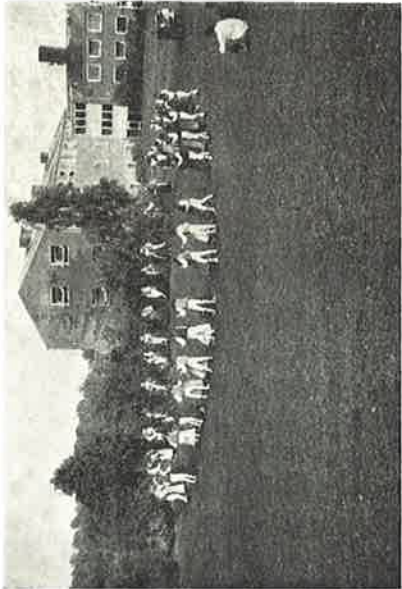
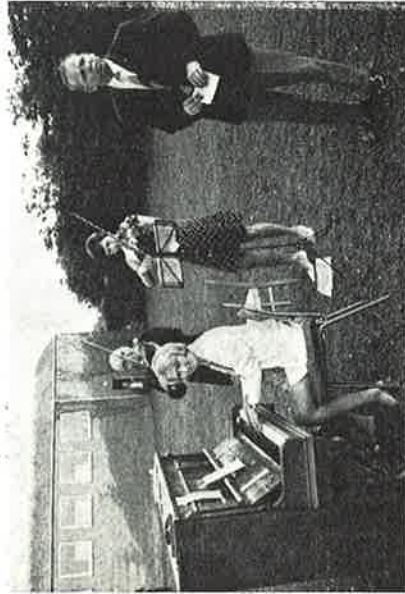
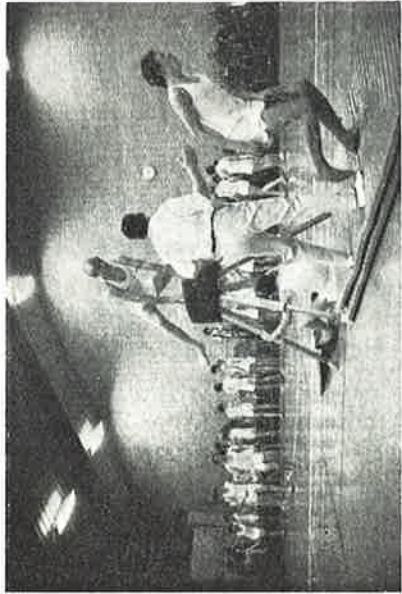
Nu nærmer vi os julen igen, og her på skolen er vi for længst i fuld gang med juleforberedelserne. I sløjdsalen har vi travlt med at lave julegaver. Mange elever har lavet forskellige lysestager, som skal hænge i bånd, andre elever har stået ved drejebænken og drejet lysestager og nøddeskåle. I husker nok, hvor sjovt og spændende det var at stå ved drejebænken og dreje disse ting. Det var ikke kun i sløjdtimerne, der blev arbejdet, nej, I benyttede også mang gange middags- og aftenpausen. Sådan er det også i år, og det glæder mig, når I har interesse for arbejdet.

Også julekomedien har vi travlt med. Det er Mogens og jeg, der skal sørge for at rollerne bliver lært. Stykket hedder »Skomagerens drenge«, og det handler om unge mennesker, deres problemer og dårlig økonomi og kærlighed. Slutningen foregår juleaften sent om eftermiddagen, og alt ender på bedste måde. Også det kommer man i julestemning af.

Jeg vil ønske, at I gamle elever vil sætte noget i gang med hensyn til komedie ude i foreninger og klubber, for det er virkelig spændende at arbejde med og deltage i. Rollehæfter kan man leje hos »Dansk Teaterforlag«, Kolding.

De bedste ønsker om en glædelig jul og et godt nytår.

Lars Liengaard.



Elevliste 1970-71

Ane Birthe Arndal, Allerød.
Bodil Kjørup Andersen, Nykøbing F.
Carsten Andersen, København.
Svend Christian Beck, Haderslev.
Bjarne Christensen, Birkerød.
Gert Christensen, Tarm.
Jan E. Christoffersen, Stenstrup.
Bente Clausen, Agerskov.
Karen Merete Eriksen, Årup.
Annelise Hansen, Kalundborg.
Bodil Bech Hansen, Ørbæk.
Eleonora Hansen, Agerskov.
Hans Jørgen Hansen, Holbæk.
Ivan Erik Thyge Hansen, Otterup.
Jens Chr. Beck Hansen, Nr. Åby.
Johnny Hansen, Herlev.
Niels Villads Hansen, Odense.
Palle Roar Hermansen, Jordløse.
Ruth Hinrichsen, Gråsten.
Lone Jakobsen, Fredericia.
Britta Garder Jacobsen, Svendborg.
Benny Havskov Jensen, Odense.
Birthe Lene Jensen, Morud.
Jens Erik Jensen, Rørvig.
Kirsten Fårbech Jensen, Hørve.
Poul Jensen, Hjallesø.
Randi Jensen, Sønderborg.
Kurt Leif Jespersen, Horne Fyn.
Gitte Anette Jørgensen, Kalundborg.
Lone Glimberg Jørgensen, Østerlars.

Bente Karlsen, Espe.
Kirsten Skyum Kristensen, Ullerslev.
Marianne Stenholt Kristensen, Esbjerg.
Mona Knudsen, Hesselager.
Helge Johs. Knudsen, Gamby.
Jørgen Block Knudsen, Farstrup.
Lillian Marie Larsen, Flemløse.
Lene Larsen, Lyngby.
Troels Storm Larsen, Hårby.
Gert Lundemann, Korup.
Bodil Madsen, Nr. Åby.
Ingerlise Madsen, Nr. Åby.
Arne Markussen, Nyborg.
Benny Møller, Jordløse.
Per Møller, Vejle.
Søren Mains, Skårup.
Bodil Irene Nielsen, Gudbjerg.
Ena Margrethe Nielsen, Kalundborg.
Erling Rye Nielsen, Odense.
John Erik Nielsen, Odense.
Klaus Nøddebor Nielsen, Hårlev.
Michael Orlev Nielsen, Tåstrup.
Niels Peter Nielsen, Broby.
Ulla Anette Nielsen, Svindinge.
Ulla Stenholdt Nielsen, Esbjerg.
Hanne Krøyer Olsen, Svendborg.
Jens Erik H. Olsen, Gudbjerg.
Jytte Dyrland Pedersen, Svendborg.
Lisbeth Pedersen, Tølløse.
Jan Kenneth Petersen, Nyborg.
Flemming Radeor, Otterup.
Bent-Åge Due Rasmussen, Agedrup.
Britta Holm Rasmussen, Søhus.
Hans Thyregod Rasmussen, Svendborg.
Ib Sandberg, Hovslund.
Ebbe Sølund Stensen, Odense.

Marianne Sølund Stensen, Odense.
Ole Svendsen, Middelfart.
Aksel Broholm Sørensen, Espe.
Torben Allan Sørensen, Fjellerslev.
Lars Nitsche Sørensen, Hørsholm.
Winnie Marilyn Sørensen, København.
Kirsten Tofte, Ulbølle.
Pia Thomsen, Svendborg.
Bente Birk Valkvist, Herlufmagle.
Allan Østergård, Odense.
Per Juul Andersen, Næsby.
Anne-Mette Jeppesen, Valby.
Magdalene Boassen, Grønland.
Poaviane Karolussen, Grønland.
Tobias Petersen, Grønland.
Jakob Petrussen, Grønland.
Krysztof Modzelewski, Espergærde.

10 år efter

Arnakke, d. 16/11 70.

Kære kammerater!

Ja, tænk, nu er der snart gået 10 år, siden jeg var på Ringe efterskole. Det er næsten ikke til at forstå, at tiden er gået så hurtigt.

Jeg kom jo i lære til ekspeditrice i min hjemby Udby og var der i 3 $\frac{1}{2}$ år. I mellemtiden var jeg blevet forlovet med en kommis. Så søgte han plads på Djursland som kommis, og der fulgte hus med, så vi giftede os og var der i 4 $\frac{1}{2}$ år. Men vi ville gerne være selvstændige, så søgte vi en uddelerplads, og fik den, det blev her i Arnakke ved Holbæk.

Vi har en søn, der hedder Henrik, på 3 $\frac{1}{2}$ år. Jeg har stadig kontakt med Annie og Tove, som jeg boede på værelse med, og Aase fra værelse »Hammeren«, men skulle nogle komme her forbi, så er I velkomne til at kigge ind.

En rigtig glædelig jul og et godt nytår ønskes lærere, lærerinder samt gamle kammerater fra vinteren 1961-62.

*Elga Larsen, f. Christensen,
Arnakke Brugsforening,
4390 Vipperød, Sjælland.*

26/11 1970.

Kære lærere og elever fra holdet 61-62.

Fantastisk, hvor tiden går. Er det virkelig 10 år siden, jeg gik på den kære, gamle skole. Efter mine beregninger er det nu kun 9 år siden, men det ene år skal ikke skille os ad.

Straks efter at jeg forlod Ringe efterskole kom jeg på Høng efterskole. Jeg havde stadigvæk lyst til det frie skoleliv. På Høng efterskole var der på det tidspunkt kun piger. Det var

vist også det eneste, der kunne kritiseres på. Det år, jeg kom på Høng efterskole, var som en slags »forsøgskanin«. Det var første gang, skolen lancerede 9. skoleår med afgangsbetegnelse. Overstået på 5 mdr. Det blev en succes.

Nu kunne det ikke blive ved med at gå. Man tjener jo desværre ingen penge, når man er skoleelev. Jeg blev ansat på Vestsjællands Margarinefabrik, hvor jeg stod i lære på kontor i 3 år. Det var en mægtig læreplads. Jeg var den eneste ansatte, foruden de 4 sønner som ejede firmaet. På kontoret fik jeg en grundig uddannelse, og da jeg var meget glad for jobbet, blev jeg der 1 års tid efter læretiden.

Men så kom jeg også til et tidspunkt, hvor jeg syntes, der skulle ske noget. Derfor rejste jeg til Israel og forsøgte mig som kubbitznik. Det var i 1966, altså før junikrigen. Det var 4 uforglemmelige måneder. Vi var 16 danskere i en kubbitz, der lå ca. 2 km fra den jordanske grænse. Der var ca. 600 medlemmer i kubbitzen, når kvinder og børn var medregnet.

Jeg var beskæftiget med lidt af hvert. F. eks. plukke æbler og appelsiner, men det værste var dog den tid, da jeg beskar roser i drivhuse, når der var 40 graders varme udenfor. Den var drøj. Men der var heldigvis masser af sjove timer, som kunne opveje sliddet. Vi var hele Israel igennem på kryds og tværs. Bl. a. en tur til Eilat og Det røde Hav, hvor vejret var så skønt, så vi kunne sove på strandbredden om natten. Det døde Hav og Kong Salomons Miner kom vi til, da vi var på en bustur gennem Negevørkenen.

Da jeg kom hjem fra Israel, fik jeg plads på Kalundborg Toldkammer. Jeg blev ansat 1. april 1967, som momsens blev indført i juli samme år. Der er jeg stadigvæk og er vældig godt tilfreds med arbejdet.

Det er ellers ikke, fordi man er lige populær, for som bekendt er der jo ingen, som er særlig begejstret for momsens. Jeg sidder i restanceafdelingen og er med til at udpante momsskyldnere. I september måned i år var jeg en tur i Rumænien. Det er jo et forholdsvis nyt turistland, som endnu ligger ret uforfalsket hen. Jeg boede lige ned til Sortehavet. Jeg var på en sejltur

på Donau. Vi kom helt ud i deltaerne, og her udfoldes et fantastisk rigt dyreliv. Især fugle var der masser af. Skønne silkehejrer, som kunne studeres på ret nært hold. Vildsvinene gik inde på bredden, så man priste sig lykkelig for at sidde i en båd.

Sidste år var jeg i Marokko. Jeg var med rejseselskab. Her var vi på en dejlig bustur i Rifbjergene, som førte os videre rundt i nordmarokkanske byer. Bl. a. gangsterbyen Tanger, som virkelig kan være ret hård at færdes i. Casablanca og Tez blev også besøgt. Jeg kan vældig godt lide at rejse, især i fremmedartede lande. Jeg har også været i Spanien et par gange, men det er jo et ret gammelt turistland, hvor man, hvis man er uheldig, kan møde sin nabo.

Jeg er ikke gift endnu, hvis det kan have interesse. Nej, nej, det var ikke et ægteskabstilbud.

Til slut mange hilsner.

Kirsten Nielsen,
Svallerup,
4400 Kalundborg.

Skt. Klemens.

Hej, kammerater!

Så er det blevet til 10 år siden, vi havde en herlig sommer på Ringe efterskole. Ak, hvor tiden går, og hvad er tiden gået med? Fra skolen i huset til jeg ca. 3 år efter tog på husholdningsskole 5 mdr., så i huset igen til jeg for ca 4 år siden begyndte på Odense sygehus som sygehjælper, og det er jeg glad for og er der endnu.

Men lidt forandring er der sket, for her i september blev jeg gift, og vi bor nu i Skt. Klemens. Skulle I komme forbi så kig ind.

Til slut en hilsen til Hedemann.

Hilsen

Maja Larsen (Rasmussen)
Møllevangen 5,
Skt. Klemens.

Nørresundby, d. 25/11 70.

Hej, kammerater fra sommeren 1961.

Ja, nu er det jo blevet vores tur til at skrive i elevskriftet, og hvor er tiden blevet af, jeg synes ikke det er til at fatte, at det er 10 år siden at vi tudbrølende forlod skolen, men tiden den går, og det skal blive spændende at høre, hvordan det er gået med I andre.

Efter skolen kom jeg i bagerforretning og var der til om sommeren, så tog en veninde og jeg på et badehotel i Tisvildeleje, hvor vi havde så pragtfuld en sommer, at vi vendte tilbage året efter, men jeg måtte tilbage allerede i august måned, for jeg havde meldt mig på et dagkursus på handelsskolen, jeg ville have en uddannelse, alt det skæg og ballade kunne jo ikke blive ved at gå. Det gik det næste år med, hvor man sad ved bøgerne det meste af tiden. Efter at have fået eksamen fik jeg læreplads på kontor i et snedkerfirma og var der i 2½ år, så søgte jeg andre græsgange og var så heldig at få foden indenfor i det kommunale, jeg fik plads i Gandrup på kommunekontoret og er der endnu.

I 1964 fandt jeg min tilkommende, og vi giftede os i juli 1968, da blev vi enige om, at vi havde kigget længe nok på hinanden, og vi havde også fået tilbudt en rigtig lille dukkelejlighed (den passer til navnet), så vi slog til og blev altså splejset sammen i juli måned, det var den sommer, hvor man stod stille og svedte.

I oktober i år fik vi jordens dejligste dreng på knap fem pund, så jeg går her og nyder det, jeg skal begynde at arbejde igen den 3. dec. Det bliver sikkert hårdt at skulle undvære ham, men penge er et onde, og da vi er ved at bygge hus i Hals, skal der jo bruges mange af dem. Hvis nogle af jer skulle komme op til det kolde nord, er I hjertelig velkommen, men til sommer bor vi Fjordblink 6, Hals.

Til allersidst vil jeg sende alle lærere og lærerinder samt gamle kammerater en hilsen.

PS. En særlig hilsen til Krudt, Strit, Baby, Prik og Sofus.

Hvor blev vandrerbogen egentlig af? Skal vi mødes alle til næste elevfest?

Med hilsen.

»Dukke« Ulla Sørensen, f. Jensen,
Dronningens Tværgade 4,
9400 Nørresundby

Ja, her vil jeg sende en hilsen, der er ikke så meget at skrive om.

Jeg blev gift i 1966 med en kok, men nu er han oliechauffør, det tjener han mere ved. Vi har en søn og en datter, Michael 4½ år og Dorrit 3½ år, og jeg er hjemmegående husmoder, og vi bor i København. Vi boede i Helsingør det første halve år, vi var gift. Der fik vi Michael. Så til nytår flyttede vi her til København, hvor vi er mægtig glade ved at bo.

Venlig hilsen.

Kirsten Christensen,
Horsensgade 13² th.,
2100 København Ø.

Egneborg, d. 22/11 70.

Kære kammerater fra vinteren 1961-62.

Efter skoleopholdet fik jeg plads på Brahetrolleborg Avls-gård, hvor jeg var pige i huset. Der var jeg et par år, så prøvede jeg at stå i forretning et stykke tid, men det var ikke noget for mig. Så kom jeg tilbage til den samme plads igen, senere flyttede jeg med dem, jeg tjente hos, op på Brahetrolleborg Slot, hvor jeg var stuepige. Der var jeg så til jeg blev gift i maj 1967. Nu går jeg hjemme og passer vores dreng.

Til slut mange hilsner til Hedemann og lærer og lærerinder samt kammerater fra vinteren 1961-62.

Inger Larsen (f. Rasmussen)
Egneborg,
5783 Korinth Fyr.

Søjælde, d. 24/11 70.

Kære alle!

Så er det altså 10 år siden, vi var på Ringe efterskole. Dengang var 10 år jo lang tid, men nu er de altså gået, og vi må se, hvad vi har fået ud af dem.

Da jeg rejste fra skolen, fik jeg plads ved landbruget, som jeg havde arbejdet ved før. Det var på en gård i Krarup, i nærheden af mit hjem. Der var jeg i 1½ år.

Da jeg rejste derfra, kom jeg tilbage til min gamle plads, »Gammelhave« i Espe. Der havde jeg været sommeren før, jeg kom på skole. Selv om mange siger, man aldrig skal tage tilbage til samme sted, var jeg der alligevel 1 år og har aldrig fortrudt. 1. november 1964 rejste jeg fra Espe og fik plads på en gård i Eskildstrup, der var vi to medhjælpere. Min tid i Eskildstrup varede 2½ år. Det første år arbejdede jeg i materialen, og de sidste 1½ år var jeg i stalden.

Da jeg rejste fra Eskildstrup, kom jeg til Boholt ved Heselager og var der 1 år. Det var min sidste plads ved landbruget, for jeg blev træt af det og ville hellere lære et håndværk.

1. august 1968 kom jeg i lære som snedker på Nybølle møbelsnedkeri. I denne tid går jeg på teknisk skole for sidste gang og er udlært 1. november 1971.

Nu til slut en hilsen, glædelig jul og godt nytår til forstan-deren, lærere, lærerinder og kammerater fra vinteren 61-62.

Henning Larsen,
Krarup, 5781 Espe.

Korup, d. 22/11 70.

Kære allesammen!

Tænk, at det nu er vores tur til at sende en hilsen igennem elevskriftet.

Da vi var færdig på Ringe efterskole, kom jeg i huset i Odense. Der var jeg ikke så længe, for den 1. januar 1962 kom jeg i lære som smørrebrødsjomfru på Grand Hotel i Odense. Det varede i 2 år, så var jeg i Slagelse i 7-8 måneder. Derefter



kom jeg tilbage til Grand, for jeg kunne ikke undvære Odense, for jeg havde lært min mand at kende der, første gang jeg var der, og han kunne ikke rejse med mig, for han var kommet i lære. Jeg var på Grand godt 1 års tid, så blev jeg træt af at arbejde om søndagen og om aftenen. Så kom jeg på Restaurant Gaza, der var jeg 3½ år.

I sommeren 1967 var vi i Kirschem-tek 50 km syd for Stuttgart og danse folkedans. Vi var 2000 til at give opvisning fra mange forskellige lande. Det var en stor oplevelse.

Samme sommer blev vi gift. Vi havde fået en lejlighed på Carl Blochsvej. Der flyttede vi fra 15. november 1969 og her til Korup. Da havde vi fået bygget os et dejligt hus. Vi malede

og tapetserede selv sidste vinter, og i sommer har vi lagt have an, så vi har haft travlt i den sidste tid.

Det er lidt om, hvad jeg har oplevet i de 10 år, der er gået siden vi var på Ringe efterskole i sommeren 1961. Hvis der er nogle, der kommer forbi Korup, er de velkommen til at kigge ind til os.

Mange hilsner med ønsket om en glædelig jul og et godt nytår til allesammen fra sommerholdet 1961.

*Kamma Mankey Petersen,
Hårslev.*

Gift Jørgensen, Guldbjergvej 3, 5461 Korup, Fyn.

Korsør, d. 22/11 70.

Kære elever fra sommeren 1961.

Der kom et brev ind af brevsprækken for nogle dage siden, hvor jeg blev bedt om at sende en hilsen til elevskriftet, da det snart var 10 år siden jeg var på Ringe efterskole.

Er det virkelig 10 år siden, at jeg havde en uforglemmelig sommer i Ringe. Det forstår jeg ikke, hvor er de år henne? Nå, men de er jo gået, og de er gået forholdsvis godt, med lidt sorger og bekymringer, men mange glæder.

Da jeg rejste fra Ringe, fik jeg plads i huset på et bageri i Høve syd for Slagelse, der skulle jeg også være med i bageriet en gang imellem, hvor jeg skulle hjælpe med at pakke brød, kager og lignende. En gang imellem var jeg også med på brødtur rundt om i egnen, det var sjovt og afvekslende.

Der var jeg i godt ½ år, så fik jeg plads i huset hos en lillebilvognmand i Korsør. Der skulle jeg også passe telefon og radio. Det var et dejligt arbejde, som interesserede mig meget.

Der var jeg et helt år, så ville jeg prøve noget andet, så jeg rejste til Skobsborg ved København. Der fik jeg plads som køkkenassistent på et børnehjem. Det var der ikke så meget ved, der skulle laves mad til ca. 100 mennesker. Vi var 3 i køkkenet. Jeg var 2. assistent, så jeg fik kun lov til at gøre rent

og vaske op, så det var ikke særlig lærerigt. Så rejste jeg hjem igen, da der var gået 1/2 år.

Efter den tid har jeg prøvet at pakke æg på et ægpakkeri ved Slagelse. Jeg har også skrællet asparges på en konservesfabrik. Jeg har også været på en låsefabrik, der lavede vi låse til cykler og knallerter. Så jeg har prøvet lidt af hvert, men det har været både sjovt og interessant.

Nu er jeg gift og har gået hjemme i snart 5 år, bortset fra 2 1/2 måned sidste vinter. Da var jeg på »Carmen Curler« i Kalundborg. Det var helt rart at komme lidt væk hjem fra, men nu er jeg hjemmegående humoder igen. Det er også dejligt at være hjemme og passe børnene selv. Vi har to piger, Helle 6 1/2 år og Hanne 4 år, så jeg har nok at se til. Min mand er motormand på færgerne på Storebælts-overfarten.

Gurli bor jo også her i Korsør, så det sker af og til vi ser hinanden og får genopfrisket gamle minder.

Venlig hilsen.

Lilian Jensen (f. Rasmussen)
Motalavej 139 st. tv.
4220 Korsør.

Kære gamle elever fra vinteren 1961-62.

Efter et dejligt ophold på Ringe efterskole rejste jeg ud at tjene på gårde herhjemme omkring indtil 1965.

Efter disse pladser blev jeg indkaldt som marinesoldat, hvor jeg kom ud at sejle med skoleskibet »Ægir«, bl. a. havde vi ture til Norge og England.

Derefter ud at tjene igen, så tog jeg på Høng landbrugsskole i 5 mdr., tjente derefter 2 år i Odsherren, og 1970 købte jeg en ejendom i Sørslev på 26 tdr. land.

Til slut mange hilsner til elever, lærere og forstander Hede-mann.

P. Flemming Larsen,
Sørslev, 4460 Snertinge.
(tidl. Ubby, 4490 Jerslev Sj.)

En hilsen fra en gammel kammerat nu hvor det er ti år siden, vi var på Ringe efterskole.

Jeg vil nu fortælle lidt om, hvad jeg har oplevet, og hvad jeg har arbejdet med, siden jeg forlod Ringe efterskole. De første par år efter at jeg forlod skolen og indtil jeg skulle ind og være soldat, hjalp jeg min far på hans gård. Den er på 66 tdr. land, så der var nok at tage sig til. Så kom soldatertiden, det var på en måde en hård tid, men også en oplevelse man aldrig glemmer. Det var særlig de første seks måneder, der var de værste. Jeg lå på kasernen i Fredericia, og som mange sikkert ved, er der meget ler på den egn, så I kan nok tænke jer til, hvordan vi så ud efter en øvelse. Da vi var færdig med rekruttiden, blev kompagniet flyttet til Odense kaserne. Efter



den dag havde vi det godt. Jeg fik da set det meste af Jylland, for det var mest der, øvelserne foregik. Jeg har været fjorten dage på kaserne i Holstebro, tre uger i Oksbøl og seks uger i Borris. Den største oplevelse var, da jeg var med på øvelse i Tyskland, den varede i tre uger. Vi arbejdede sammen med vesttyske og engelske enheder, og selv om man var dansk soldat i Tyskland, blev man behandlet gæstfrit af den tyske befolkning. Men nok om soldatertiden. Efter de seksten måneder var jeg igen hjemme og hjalp min far et stykke tid. Herefter kom jeg på landbrugsskole i seks måneder. Det var på Dalum landbrugsskole ved Odense. Derefter var jeg hjemme et halvt års tid, hvorefter jeg begyndte som specialarbejder. I sommeren 1969 kørte jeg en tur ned gennem Tyskland til Holland - i alt en tur på godt 1800 km. Hele turen foregik i sol og fint vejr.

Nu vil jeg slutte her. Det var i store træk, hvad jeg har oplevet og arbejdet med.

Venlig hilsen.

*Klaus Ove A. Larsen,
Rødmegård, Stenstrup.*

Vejlby, d. 23/11 1970.

1960-70.

Når julen nærmer sig, er det altid spændende at komme hjem og læse årsskriftet og ikke mindst hilsnerne fra de gamle elever, og tiden er nu kommet til en selv.

De første par år efter jeg rejste fra skolen, tjente jeg som karl og fodermester på forskellige gårde på Fyn og havde i disse år den oplevelse at være med på skolens ture til Norge og Tyskland-Holland.

Som godt 17-årig fik jeg lyst til at prøve noget nyt, og derfor tog jeg til Sverige og fik arbejde. Det syntes jeg imidlertid ikke om, derfor rejste jeg ret hurtigt hjem igen. De næste par år var jeg på gårde i Midt- og Sønderjylland, indtil jeg fik indkaldelse til militæret.

Jeg blev indkaldt til forsyningstropperne på Hvorup kaserne og havde der 13 dejlige måneder. Den sidste måned var

jeg i Jægersprislejren for at blive uddannet, inden jeg til november rejste til Cypern som FN-soldat.

Dernede var jeg i 6 måneder og benyttede ferien i april sammen med et par kammerater til en 6 dages tur til Libanon og en 8 dages tur til Israel. Der havde vi lejlighed til at se de hellige steder og øvrige turistattraktioner.

Efter hjemkomsten til Danmark i maj havde jeg forskelligt arbejde til november, hvor jeg begyndte på højskole. I vinterens løb var vi to kammerater, der besluttede at vi ville ud og se os lidt om, og derfor rejste vi i april til Canada.

Vi fik arbejde på et par farme, som kun lå 200 km fra hinanden, og derfor havde vi mulighed for at tage ud og se og opleve det skønne land sammen.

I oktober rejste jeg fra min plads for at tilbringe den sidste måned på rundrejse i Staterne. Rejsen gik ned langs Stillehavet til Mexico, tværs over til Florida og videre op til New York. De kendteste steder jeg besøgte på de 10.000 km var Hollywood, Disneyland, Cape Kennedy, Det Hvide Hus, Arlington Kirkegård, Frihedsgudinden og The Empire State (den 104 etage høje bygning i New York)..

Efter hjemkomsten til Danmark begyndte jeg på landbrugsskole, hvor jeg gik i 9 måneder. I vinterens løb fik jeg lyst til at fortsætte med at læse. Derfor søgte jeg herop til Vejlbys landbrugsskole, hvor jeg nu er ved at uddanne mig til mellemtekniker i landbrugsregnskab, så jeg kan hjælpe landmænd med at snyde i skat, eller rettere, hjælpe dem til ikke at blive snydt.

Hermed de bedste hilsner med ønsket om en glædelig jul til alle gamle elever, lærerinder og lærere.

Med venlig hilsen.

*Karl M. Jørgensen,
»Virkelyst«,
5663 Vester Hæsinge.*

Alle årsskriftets læsere sendes de bedste hilsner med ønsket om en god jul og et lykkebringende nytår.

Astrid Hansen.

Elevforeningens regnskab 1969-70

INDTÆGT

		Beholdning: Kontant	18,38
		Girobeholdning	13,20
November	11.	Renter i banken til 11/11	117,00
December	12.	Hævet i banken	2.000,00
—	31.	Renter i banken til 31/12	23,59
Januar	1.	Indkommet for elevskrifter	7.848,00
Marts	2.	Renter på girokonto	15,49
Juni		Renter i sparekassen fra 11/6 69—11/6 70 ..	34,09
		<u>Balance</u>	<u>10.069,75</u>

UDGIFT

Juni	8.	Ekstra køkkenhjælp ved elevmøde	160,00
November	11.	Renter indsat i bank	117,00
December	12.	Frimærker	2.299,60
—	31.	Renter indsat i bank	23,59
Januar	5.	Trykning af elevskrift	4.212,79
Maj	28.	Betaling for girouddrag	2,61
Juni	4.	Indsat i bank	3.200,00
—		Renter indsat i sparekassen	34,09
—		Girobeholdning	11,29
—		Kontant beholdning	8,78
		<u>Balance</u>	<u>10.069,75</u>

FORMUE

Bankbog	5.257,84
Sparekassebog	513,00
Giro	11,29
Kontant	8,78
<u>I alt</u>	<u>5.790,91</u>

Ovenstående regnskab er gennemgået og sammenholdt med bilag. Bankbog og sparekassebog er os forevist. Intet fundet at bemærke.

Ringe, den 6. juni 1970.

Karl Hedemann
sign.

Frede Hansen
sign.

Kære gamle elever

Igen nærmer vi os et årsskifte, og som altid prøver man i erindrungen at genopleve det forgangne år.

Hvad der er sket inden for elevforeningen er jo de fleste bekendt, der er udsendt årsskrift, der er afholdt elevmøde med nogenlunde god tilslutning. På den årlige generalforsamling blev skolens sekretær Birgit Ågård indvalgt i elevforeningens bestyrelse. Hun har overtaget kassererposten, samtidig med at hun også er foreningens sekretær.

I sommeren gjorde vi forsøget med en rejse for gamle elever. Efter tilslutningen at dømme mener jeg ikke, at det er noget, der skal tilbydes hvert år. Selve turen har Bodil beskrevet, så det vil jeg ikke gøre mere ud af.

Med hensyn til elevmødet 1971 kan jeg oplyse, at det bliver afholdt den første eller anden weekend i juni, men herom vil der senere blive udsendt meddelelse til samtlige medlemmer.

Alle årsskriftes læsere ønskes en glædelig jul samt et godt nytår.

Erna og Erling Andersen